

RISTO RYTI SEURA

Risto Rytin bibliografia

Esipuhe	2
Läpikäytyt aineistot sekä niistä tietokannassa käytetyt lyhenteet ja merkinnät	3
Kuvaus Kansallisarkistossa sijaitsevan Risto Rytin kokoelman sisällöstä	5
Risto Rytin lyhyt elämäkerta	6
Risto Rytin puhe Talouselämä Oy perustamiskokouksessa 24.10.1938	10
Risto Rytin tuottama aineisto 1919–1939	11
Risto Rytin kirjoittamat kirjeet ja kirjekonseptit 1924–1939	17
Risto Rytin päiväämättömiä muistiinpanoja ja puheluonnoksia 1920–1930-luvuilta	24
Risto Rytiiä koskeva kirjallinen aineisto 1937–1939	27
Risto Rytin puhe Suomen itsenäisyyden 25-vuotisjuhlassa Messuhallissa 6.12.1942	28
Risto Rytin presidenttikaudellaan 1939–1944 tuottama aineisto	30
Risto Rytin presidenttikaudellaan 1939–1944 kirjoittamat kirjeet ja kirjekonseptit 1939–1944	36
Päiväämättömiä puheluonnoksia Risto Rytin presidenttikaudelta 1939–1944	43
Päiväämättömiä konsepteja ja muistiinpanoja Risto Rytin presidenttikaudelta 1939–1944	44
Risto Rytiiä koskeva kirjallinen aineisto 1940–1944	45
Risto Rytin tuottama aineisto 1945–1950	46
Risto Rytin muistelmien käsikirjoitus ja muistiinpanot	47
Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat	48
Risto Rytin kirje Kauppaneuvos Juho Kuosmaselle, Helsinki 21.12.1947	50
Risto Rytin kirjoittamat kirjeet ja kirjekonseptit 1945–1951	51
Risto Rytiiä koskeva kirjallinen aineisto 1945–1946	52
Risto Rytin kirjoittamat päiväämättömät kirjeet ja kirjekonseptit	53
Risto Rytiiä koskeva kirjallinen aineisto 1956–2013	54

RISTO RYTI SEURA

Risto Ryti bibliografia

Esipuhe

Risto Ryti -seura on kartoittanut Risto Rytin kirjallisen tuotannon saattaakseen sen tutkijoiden ja muun yleisön saataville. Muualla sivuilla on myös koottu linkkejä eri Ryti-aiheisiin aineistoihin.

Risto Ryti toimi Suomen Pankin pääjohtajana, valtiovarainministerinä, monissa komiteoissa sekä asianajajana. Hänen vaikutuksensa Suomen talouskehitykseen ja talouspolitiikkaan on mitä keskeisin, mutta toistaiseksi vähemmän tunnettua kuin hänen toimintansa pääministerinä, tasavallan presidenttinä ja sotasyällisyydestä syytettynä.

Puhekäsikirjoituksissa, esitelmissä, muistioissa, matkakertomuksissa Risto Ryti arvioi ja analysoi keskeisiä politiikan ja kansantalouden ilmiöitä ja kehityskulkuja.

Risto Ryti -seura perusti hallituksensa keskuudesta tarkoitusta varten ohjausryhmän, jota johti dosentti Seppo Tiihonen. Muina jäseninä toimivat dosentti Marjo-Riitta Antikainen, valtiotieteiden maisteri Riitta Mäkinen ja filosofian tohtori Maritta Pohls, joka suoritti aineiston keruun. Myös professori Martti Häikiö ja seuran puheenjohtaja, varatuomari Juha Korppi-Tommola osallistuivat työn linjaukseen.

Työn rahoitti Suomen Kulttuurirahasto.

Läpikäytyt aineistot sekä niistä tietokannassa käytetyt lyhenteet ja merkinnät

Kansallisarkistossa sijaitseva Risto Rytin arkisto 602:140 = RR/KA.

Suomen Pankin arkisto. Risto Rytin arkisto = RRA/SP.

Suomen Pankin arkisto. Risto Rytin puheet = RRP/SP.

Kansallisarkistossa sijaitseva Herman Gummeruksen arkisto (ei sisällä RR:n kirjoituksia)

Kansallisarkistossa sijaitseva Antti Hackzellin arkisto 602:234 = AH/KA

Kansallisarkistossa sijaitseva Kaarlo Hillilän arkisto (ei sisällä RR:n kirjoituksia)

Kansallisarkistossa sijaitseva Harri Holman arkisto 602:225 = HH/KA

Kansallisarkistossa sijaitseva Rudolf Holstin arkisto 602:104 = RH/KA

Kansallisarkistossa sijaitseva Kyösti Kallion arkisto 602:340 = KK/KA

Kansallisarkistossa sijaitseva Kansallisen edistyspuolueen arkisto 602:168 = KE/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva T. M. Kivimäen arkisto (ei sisällä Risto Rytin kirjoituksia)

Kansallisarkistossa sijaitseva C. G. Mannerheimin arkisto 602:502 = CGM/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva Oskari Mantereen arkisto (ei sisällä Risto Rytin kirjoituksia)

Kansallisarkistossa sijaitseva J. J. Mikkolan arkisto (ei sisällä Risto Rytin kirjoituksia)

Kansallisarkistossa sijaitseva K. L. Oeschin arkisto (ei sisällä RR:n kirjoituksia)

Kansallisarkistossa sijaitseva J. K. Paasikiven arkisto 602:265 = JKP/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva E. J. Paavolan arkisto (ei sisällä RR:n kirjoituksia)

Kansallisarkistossa sijaitseva Hjalmar J. Procopén arkisto 602:121 = HP/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva E. N. Setälän arkisto (ei sisällä RR:n kirjoituksia)

Kansallisarkistossa sijaitseva Ester Ståhlbergin arkisto 602:94 = ES/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva K. J. Ståhlbergin arkisto 602:108 = KJS/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva Eino Suolahden arkisto 602:128 = ESu/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva Börje Söderströmin arkisto (ei sisällä RR:n kirjoituksia)

Kansallisarkistossa sijaitseva Maila Talvion (Mikkola) arkisto 602:144B = MT/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva Väinö Tannerin arkisto 602:137 = VT/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva Rakel ja Urho Toivolan arkisto 602:280 = RUT/KA

Kansallisarkistossa sijaitseva Antti Tulenheimon arkisto 602:85 = AT/KA.

Kansalliskirjastossa sijaitseva Kustaa Vilkun arkisto (ei sisällä RR:n kirjoituksia)

Kansalliskirjastossa sijaitseva Paavo Virkkusen arkisto = Coll. 263:38/KK.

Kansallisarkistossa sijaitseva WSOY:n arkisto = WSOY/KA.

Kansallisarkistossa sijaitseva Hella Wuolijoen arkisto (ei sisällä RR:n kirjoituksia)

Åbo Akademin kirjastossa sijaitseva Max von Bonsdorffin arkisto = MB/ÅÅ.

Åbo Akademin kirjastossa sijaitseva Carl Erik Knoellingerin arkisto = CEK/ÅÅ.

Åbo Akademin kirjastossa sijaitseva Gunnar Landtmanin arkisto = GL/ÅÅ.

VAY-alkuiset merkinnät Kansallisarkiston kokoelmatiedoissa tarkoittavat mikrofilmattua aineistoa.
s.a. = ilman päiväystä

Kansalliskirjaston henkilö-, yhteisö- ja temaattisten arkistojen luettelot

Kansalliskirjaston arkistoluettelot: M. Coppet, C. Enckell, R. Hermanson, Hjelt-suku, K. Holma, H. Hosia, C. G. Mannerheim, J. Mikkola, M. Päss, G. Schauman, H. Schauman, P. Virkkunen

Porvarillisen Työn Arkiston virtuaaliarkiston hakemistot: ei osumia.

Svenska Litteratursällskapet arkistohaku: nimihaku verkosta, ei osumia.

Urho Kekkosen arkisto: kirjehakemisto verkossa, ei osumia

Risto Rytin puheenvuoroja löytyy myös Valtiopäiväasiakirjoista muun muassa niiltä vuosilta, jolloin Ryti oli kansanedustajana, valtiovarainministerinä ja pääministerinä sekä presidenttinä.

Sotasyllisyyttä koskevat asiakirjat ovat Oikeuskanslerin arkistossa. Ne on julkaistu: Sotasyllisoikeudenkäynnin asiakirjoja. Osat I-III. Helsinki, 1945–1946.

Kuvaus Kansallisarkistossa sijaitsevan Risto Rytin kokoelman sisällöstä

Risto Rytin painamaton aineisto on Kansallisarkistossa sijaitsevassa Risto Rytin kokoelmassa (602:140), jonka Gerda Ryti on lahjoittanut 2.2.1957. Kokoelman käyttö on vapaa.

Kokoelman järjestys:

Lähetäjien aakkosjärjestyksen mukaan järjestetyt kirjeet.
Lisäksi hakemisto kirjeistä, jotka on järjestetty asiakirjaryhmiin.

Konseptit on järjestetty kronologisesti: sotia edeltänyt aika, sota-aika, sodan jälkeinen aika.
Alaryhmät ovat aiheittain.

Konsepteista osa on sijoitettu asiakirjaryhmiin. Pääministerin sihteerin allekirjoittamat jäljennökset ovat omassa ryhmässään.

Konsepteissa ovat myös puheet ja pienet kirjoitukset.

Muistelmakokonaisuuteen on sijoitettu päiväkirjamuistiinpanot ajalta 1.5.–8.7.1943.

Asiakirjaryhmissä ajalta ennen sotaa syntyneet dokumentit käsittelevät pääasiassa taloudellisia kysymyksiä

- laki- ja liikemiestoiminta
- toiminta kansanedustajana ja puolueessa
- valtiovarainministerinä
- Suomen Pankin pääjohtajana
- valtion komiteoiden jäsenenä
- Kansainliitossa
- taloudellisissa komiteoissa

Asiakirjaryhmissä sota-aikana syntyneet dokumentit käsittelevät pääasiassa poliittisia kysymyksiä.

- pääministeri ja presidenttikausi

Viralliset asiakirjasarjat ovat kronologisessa järjestyksessä:

- ulkoasianministeriö
- valtion tiedotuslaitos
- päämaja: raportit, katsaukset
- asiakirjasarjat
- valtioneuvoston pöytäkirjat

Aiheen mukaan järjestetyt:

- ulko- ja sisäpolitiikka
- ulkomaankauppa
- talouselämä
- ym

Suuri osa pääministeri ja presidenttikauden aineistosta on sotasyllisyysoikeudenkäynnin aikana joutunut erilleen alkuperäisestä yhteydestä ja niitä on etsittävä sotasyllisyysasiakirjoista.

Risto Rytin lyhyt elämäkerta

Risto Heikki Ryti syntyi 3.2.1889 Huittisten Loiman kylässä tilallinen Karl Evert Rytin ja Ida Vivika Junttilan perheeseen. Hän suoritti ylioppilastutkinnon 1906 ja kirjoittautui samana syksynä Helsingin yliopiston lainopilliseen tiedekuntaan. Kolme vuotta myöhemmin, 1909, hän suoritti ylemmän oikeustieteen tutkinnon. Ryti täydensi opintojaan ja suoritti lainopin kandidaatin (lisensiaatin) tutkinnon 1912. Hän sai 1912 varatuomarin arvon ja 1914 lakitieteen kandidaatin arvon.

Ryti toimi 1909–1913 asianajajana Raumalla. Ryti vieraili usein Huittisten lapsuudenkodissaan. Näillä matkoilla hän hoiti myös kotipitäjänsä isäntien oikeusjuttuja. Rauman aikana hän tutustui liikemies Alfred Kordeliniin. Tästä alkoi asiakassuhde, joka kasvoi ajan myötä työtoveruudeksi ja lopulta syveni ystävyudeksi.

Keväällä 1914 Ryti lähti auskultointitoverinsa Eric Serlaciuksen kanssa opiskelemaan merioikeutta Oxfordiin, mutta opinnot katkesivat maailmansodan syttymiseen. Vuodet 1914–1919 Ryti toimi osakkaana Serlachius & Ryti asianajotoimistossa Helsingissä. Vuonna 1916 Risto Ryti avioitui kollegansa sisaren Gerda Paula Serlachiuksen (11.10.1886–6.9.1984) kanssa. Henrik syntyi 1916, Niilo Erik 1919 ja Eva 1922.

Risto Ryti nousi Kordelinin liiketoimissa merkittävään asemaan, ja hänestä tuli monien Kordelinin omistamien yhtiöiden toimitusjohtaja. Kun Kordelin murhattiin 1917, Rytin sai tehtäväkseen testamentin toimeenpanon. Sen tuloksena syntyi Kordelinin säätiö. Sisällissodan aikana Risto ja Gerda Ryti monistivat suojeluskunnille Helsingin miehityssuunnitelmaa. Vuodet 1919–1920 Ryti toimi yksityisen Suomen Valtamerentakainen Kauppa oy:n johtajana.

Risto Ryti valittiin 1919 eduskuntaan Kansallinen edistyspuolueen listoilta Turun läänin pohjoisesta vaalipiiristä. Samaan aikaan Rytin poliittinen oppi-isä ja esikuva K. J. Ståhlberg valittiin ensimmäiseksi Suomen tasavallan presidentiksi. Eduskuntaan Ryti valittiin kolmesti. Hän toimi kansanedustajana 01.04.1919–30.04.1924 sekä 02.09.1927–31.07.1929 Turun läänin eteläisestä vaalipiiristä valittuna. Eduskunnassa hän sai 1919 lakivaliokunnan puheenjohtajan tehtävän. Tässä tehtävässä hän oli eri kannalla kuin esikuvansa Ståhlberg. Ryti ei hyväksynyt punavankien armahdusta. Rytin mielestä punaiset olivat rikollisia, ja hän kieltäytyi näkemästä vuoden 1918 tapahtumien yhteiskunnallisia taustoja.

Eduskunnassa Ryti toimi myös valtiovarainvaliokunnan jäsenenä 1920 ja puheenjohtajana 1921–1922 sekä laki- ja talousvaliokunnan ja suuren valiokunnan jäsenenä.

Ryti toimi jäsenenä useissa taloudellisia kysymyksiä käsittelevissä valtion komiteoissa, intendentuurikomitean jäsenenä 1919, valtion tilintarkastajana 1920, eduskunnan oikeusasiamiehen varamiehenä 1920, Suomen Pankin tilintarkastajana 1920, edistyspuolueen veropoliittista ohjelmaa käsittelevän komitean jäsenenä 1920, edistyspuolueen puoluehallituksen ja toimeenpanevan komitean jäsenenä 1921–1928, edistyspuolueen puolueohjelmaa laativan valiokunnan jäsenenä 1923–1926.

Risto Ryti nimitettiin vain 32-vuotiaana J. H. Vennolan II hallituksen valtiovarainministeriksi (09.04.1921–02.06.1922). Hän oli valtiovarainministerinä myös Kyösti Kallion hallituksessa

14.11.1922–18.01.1924). Valtiovarainministerinä hän onnistui saamaan valtion tulo- ja menoarviokäytännön kuriin. Edwin Linkomiehen mukaa Ryti hoiti ministeriaikanaan valtion talousasiat niin hyvin, että luottamus valtion kykyyn hoitaa taloudelliset tehtävänsä oli vahva.

Risto Ryti ennätti toimia Kallion hallituksessa valtiovarainministerinä vain kaksi ja puoli kuukautta, kun presidentti Ståhlberg nimitti hänet Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtajaksi (pääjohtajaksi). Ryti otti tehtävät vastaan vasta Kallion hallituksen erottua tammikuussa 1924. Ryti hoiti Suomen Pankin pääjohtajan tehtävää vuoteen 1940 saakka.

Ryti oli klassisen liberalistisen talousteorian kannattaja. Hänen talouspoliittinen tavoitteensa oli sitoa markan arvo kultakantaan, jota hän piti maailman parhaana rahajärjestelmänä. Hänen johdollaan Suomi valitsi erilaisen ratkaisumallin kuin useimmat muut Euroopan maat. 1920-luvun loppupuolella taloudellinen nousu oli vahvaa. Suomessa elettiin korkeasuhdannetta. 1930-luvun alun laman aikaa Suomi joutui seuraamaan Ison-Britannian esimerkkiä ja luopumaan kultakannasta.

Risto Rytin lamalääkkeet olivat karvaat. Hänen mielestään ei ollut syytä tukea keinotekoisesti yksityisiä henkilöitä tai kannattamattomia yrityksiä. Ryti uskoi, Suomi onnistuisi nousemaan lamasta vientiä lisäämällä. Suomen kilpailukyky kasvoi, kun palkkatasoa laskettiin muita enemmän. Suomen selvittyä monia muita Euroopan maita nopeammin lamasta Ryti katsoi, että hyöty oli jaettava tasaisesti koko kansalle.

Suomen Pankin pääjohtajana Risto Ryti loi hyvät yhteydet Skandinavian sekä Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen pankkimaailmaan. Hän oli ajoittain päivittäisessä puhelinyhteydessä Englannin keskuspankin johtoon ja matkusti paljon Keski-Euroopassa, Englannissa ja Yhdysvalloissa. Hän myös osallistui Kansainliiton toimintaan taloudellisia kysymyksiä ja rahapolitiikkaa käsittelevien komiteoiden jäsenenä 1927–1939 ja 1940. Hän kuului muun muassa Kansainliiton taloudellisten lamakausien tutkimuskomiteaan.

Pankinjohtajakaudellaan Risto Ryti toimi Suomen Vientiyhdistyksen hallituksen jäsenenä, Veronmaksajain Yhdistyksen hallituksen jäsenenä ja Osuuskassojen Keskus oy:n hallintoneuvoston jäsenenä. Hän kuului Suomen Kulttuurirahaston perustajiin ja valittiin 1937 rahaston kunniaesimieheksi.

Ryti vastusti valtion puuttumista talouselämään. Hän ei hyväksynyt sosialistista talouspolitiikkaa eikä myöskään saksalaista kansallissosialismia. Kotimaassa Ryti vastusti äärioikeistolaisuutta kaikissa sen muodoissa. Ryti oli ennen muuta brittiläisen kulttuurin ja amerikkalaisen yritteliäisyyden ihailija

Risto Ryti valittiin Helsingin kaupunginvaltuuston valtuutetuksi 1924. Tässä tehtävässä hän toimi kaupungin talousvaliokunnan jäsenenä 1926–1927. Hän noudatti kaupunginvaltuustossa samaa ankaraa linjaa kuin pankinjohtajan vastustaen työttömyystöiden järjestämistä ja köyhäinapuun tarkoitettujen menojen lisäämistä.

Presidentti K. J. Ståhlberg mainitsi jo syksyllä 1923 Risto Rytin yhtenä mahdollisena seuraajaehdokkaanaan: "Ottaisivat Rytin, hän on itsenäinen eikä suosio vaikuta häneen. Hänellä on hyvä ja varma kurssi." Niinpä Kansallinen edistyspuolue asetti Rytin presidenttiehdokkaakseen

vuoden 1925 vaaleissa. Tuolloin 36-vuotias Ryti sai toisella äänestyskierroksella eniten kannatusta eli 102 valitsijamiesääntä. Kolmannella äänestyskierroksella voiton vei Lauri K. Relander äänin 172–109. Rytin nimi oli esillä myös 1931 presidentinvaaleissa, mutta edistyspuolue valitsi ehdokkaakseen Ståhlbergin. Tuolloin valituksi tuli P. E. Svinhufvud.

Risto Ryti oli vuonna 1928 perustetun taloudellisen neuvottelukunnan jäsen ja 1929 asetetun taloudellisen puolustusneuvoston varapuheenjohtaja.

Risto Rytin nimitettiin talvisodan alussa pääministeriksi (01.12.1939–27.03.1940 ja ja 27.03.1940–19.12.1940). Tähän ratkaisuun vaikuttivat luottamukselliset suhteet erityisesti ulkoministeri Väinö Tannerin ja presidentti Kyösti Kallioon. Ryti yritti kieltäytyä pääministerin paikasta, mutta Kallion ankara painostus sai hänet suostumaan. Rytin vahvin ominaisuus sodanaikaiseen pääministerin tehtävään oli, että hän ei vaikeimmallakaan hetkellä menettänyt arvostelukykyään. "Meidän on säilytettävä päämme kylmänä, vältettävä tunne- ja toiveajattelua, rakennettava vain tosiasioille", oli pääministerin rationaalinen linja.

Ulkopolitiikka ja pian koko valtion poliittinen johto tuli yhä enemmän Rytin käsiin presidentti Kallion sairastellessa. Rytillä ja Tannerilla oli läheiset suhteet länsivaltoihin, ennen muuta Englantiin. Molemmat lähtivät siitä, että sota oli saatava päättymään mahdollisimman nopeasti. Maaliskuussa 1940 he tarttuivat välittömästi avautuneeseen neuvottelumahdollisuuteen ja Moskovan rauha allekirjoitettiin 13.3.1940 Rytin johtaessa Suomen rauhanvaltuuskuntaa.

Moskovan rauhan allekirjoittajana Rytistä tuli venäläistenkin silmissä rauhan pääministeri, ja siten hyväksyttävä persoona Suomen presidentiksi joulukuussa 1940 Kyösti Kallion luovuttua tehtävästään sairauden vuoksi. Vaikka eroavalle presidentille esitettiin useitakin potentiaalisia seuraajia, Ryti vei loppujen lopuksi ylivoimaisen voiton. Eroamispäivänään kuollut Kallio oli ehtinyt esittää toiveen Rytin valinnasta seuraajakseen, ja myös Mannerheim oli asettanut arvovaltansa pääministerin taakse. Risto Ryti valittiin Tasavallan Presidentiksi vuosiksi 1940–1944.

Presidentti Risto Rytin ja ylipäällikkö C. G. Mannerheimin suhteet olivat hyvät ja he pohtivat usein luottamuksellisesti asioita. Jatkosodan aikana suhteisiin tuli kireyttä ja Mannerheim päätyi pyytämään eroa ylipäällikön tehtävistä. Ryti taivutteli Mannerheimin vetämään erokirjeensä takaisin ja asiallinen korrektius säilyi kuitenkin koko sodan ajan. Sekä Rytin että Mannerheimin ulkopoliittiset ratkaisut perustuivat 1941 uskoon, että Saksa voittaa mahdollisessa sodassa Neuvostoliiton.

Risto Ryti oli valittu presidentiksi Kallion kauden loppuajaksi eli vuoteen 1943. Vuoden 1937 valitsijamiehet kokoontuivat vaaliin, kun uusia valitsijamiesvaaleja ei voitu ajatella pidettäväksi sotatilanteessa. Ryti valittiin ylivoimaisella äänten enemmistöllä. Niin Ryti kuin Mannerheimkin olivat alkaneet epäillä Saksan sotamenestystä jo alkutalvesta 1942. Ryti katsoi, ettei ollut moraalisesti oikeutettu vetäytymään vastuusta.

Vuonna 1943 muodostettiin kokoomuksen puheenjohtajan, professori Edwin Linkomiehen johtama "rauhanhallitus", joka ryhtyi valmistelemaan rauhaa. Toimintamalliksi alkoi hahmottua Rytin uhraaminen. Linkomies ryhtyi selvittämään, mitä mahdollisuuksia tasavallan presidentillä on omissa nimissään tehdä valtakuntaa sitovia päätöksiä ja sitoivatko nämä päätökset hänen

seuraajaansa. Näin ennakoitiin tilannetta, joka toteutui runsas vuosi myöhemmin kesällä 1944, kun Ryti allekirjoitti niin sanotun Ribbentrop-sopimuksen.

Kesällä 1944 Suomen hallitus etsi neuvotteluyhteyttä neuvostohallitukseen Tukholman kautta. Neuvostoliitto tiedotti olevansa valmis neuvottelemaan, kunhan ensin saisi tasavallan presidentin ja ulkoministerin allekirjoittaman vakuutuksen Suomen antautumisesta ehdoitta. Ryti ja Tanner kannattivat vastaamista Neuvostoliitolle, mutta Linkomies ja Mannerheimin olivat vastaan. Samanaikaisesti Suomeen saapui yllätysvierailulle Saksan ulkoministeri von Ribbentrop, joka vaati hallitusta sitoutumaan taistelun jatkamiseen. Vastalahjaksi hän lupasi Suomelle sen kipeästi tarvitsemaa sotilaallista apua. Ryti taipui antamaan henkilökohtaisen sitoumuksen taistelun jatkamisesta tietäen uhrautuvansa Suomen hyväksi.

Taloudellinen neuvottelukunta.

Risto Ryti valittiin 1944 uudelleen Suomen Pankin pääjohtajaksi J. W. Rangellin vetäytyttyä oma-aloitteisesti sivuun. Ryti tarttui tiukoin ottein valtakunnan rahapolitiikkaan. Hänen rahapolitiikkansa perustui inflaationvastaiseen taisteluun ja valuuttatilanteen parantamiseen vientiä elvyttämällä.

Kesällä 1945 ulkopoliittiset paineet sekä kommunistien vaatimukset Suomessa johtivat Risto Rytin ja kuuden muun niin sanottuina sotasyllisinä tuomittavien pidättämiseen. Ryti valmistautui voimanponnistukseen huolellisesti puolustusasianajajansa, entisen ulkoministeri Hjalmar J. Procopén kanssa. Vuonna 1946 Risto Ryti tuomittiin kymmeneksi vuodeksi kuritushuoneeseen. Hän oli vangittuna 19.5.1949 saakka. Vankilassa hän kirjoitti taustamuistioita talouspolitiikasta ja erityisesti sosialisointia vastaan. Gerda Ryti oli miehensä vahva henkinen tuki.

Vapauduttuaan Risto Ryti ei palannut julkiseen elämään. Yhteiskunta ei kuitenkaan unohtanut häntä. Helsingin yliopiston ylioppilaskunta ja Rytin oma osakunta muistivat häntä korkeilla kunnianosoituksilla. Valtioneuvosto maalautti hänen muotokuvansa ja 1956 Ryti sai valtiotieteiden tohtorin h.c. arvon Helsingin yliopistossa.

Risto Ryti kuoli 25.10.1956 Helsingissä. Hautajaisista muodostui harras, isänmaallinen surujuhla, jossa hänen elämäntyötään muistettiin suurella tunnustuksella.

Artikkeli perustuu Martti Turtolan laatimaan artikkeliin: Ryti, Risto (1889 - 1956). Suomen Kansallisbiografia Julkaistu 7.6.2000 (päivitetty 30.10.2007).

Risto Rytin puhe Talouselämä Oy perustamiskokouksessa 24.10.1938.

Pääjohtaja Ryti:

Hyvät herrat,

Kuten johtaja Kahma jo mainitsi, on hän pyytänyt minut 15 minuutin esitykseen lausuakseni muutamia näkökohtia maan ulkomaisen maksutaseen suhteen. Kuten me kaikki tiedämme, oli Suomi ennen maailmansotaa kapitaalia improrteeraava, mutta ihmisiä eksporteeraava maa. Jotta maksutaseemme olisi pysynyt tasapainossa, katsottiin tarpeelliseksi säännöllisesti vetää mahan ulkomailta pääomaa, jota saatiinkin niihin aikoihin edullisilla lainoilla ja otettiin noin parikymmentä miljoonaa silloista kultamarkkaa vuosittain, siis noin 200–300 milj. nykyistä markkaa. Sodan jälkeen ja inflaation tapahduttua olimme sitten, kuten kaikki niin hyvin muistamme, tavattomassa pääomapulassa ja silloin täytyi taas ryhtyä lainaamaan ulkomailta saadaksemme liikepääomia ja kehittääksemme tuotantokoneistoamme. Ja silloin tässä lainauksessa ei ollut juuri muuta rajaa kuin otettiin niin paljon kuin saatiin sekä lyhyt- että pitkäaikaista luottoa. Yleinen käsitys oli, että kun Suomi edelleenkin on suhteellisen vähän exploateerattu maa, jossa edelleen on luonnonrikkauksia ja mahdollisuuksia uuteen yritteliäisyyteen, että me melko kauan tulemme olemaankin pääomaa improrteeraava maa. Odottamattomasti näyttää Suomi kuitenkin yht'äkkiä muuttuneenkin pääomaa eksporteeraavaksi maaksi. Me olemme nyt 7 vuoden aikana, tai tämä on jo kahdeksas vuosi, jatkuvasti harjoittaneet melko laajaakin pääomaexporttia siitä huolimatta, että kotimaassakin pääomamarkkinat ovat pysyneet keveinä ja korkokanta jatkuvasti jopa alentunutkin. Kun tämä exportti on jatkunut näin kauan, panee se ajattelemaan, että todellinen struktuuri muutos kenties on tapahtunut. Me emme tosin ole harjoittaneet pääomaexporttia siinä mielessä, jossa tätä sanaa tavallisesti käytetään, nimittäin myöntämällä ulkomaille lainoja tai ottamalla maahan suuria määriä ulkomaisia arvopapereita. Päinvastoin tällainen toiminta on ollut varsin vähäistä. Meillä on tosin ollut, varsinkin sodan jälkeisenä aikana joukko kapitalisteja, jotka säännöllisesti ovat sijoittaneet osan pääomiansa lähimpiin naapurimaihin, pääasiallisesti osakkeisiin ja obligatioihin, muutamat ovat uskaltaneet Englantiinkin asti. Sattui tänä vuonna, olen huomannut, että eräät suomalaiset kapitalistit ovat uskaltaneet Atlantinkin yli ja muutamat heistä ovat kiinnittäneet amerikkalaisiin osakkeisiin tosin pieniä panoksia, n. 25–30 milj. nk yht. Mutta ne ovat joka tapauksessa pieniä yrityksiä vastaiseen pääomaeksporttiin. Mehän viime vuosina olemme harjoittaneet pääomaeksporttia maksamalla ulkomaille velkojamme, joka asiallisesti tietysti merkitsee samaa. Tämä on todella tapahtunut suuressa laajuudessa. Aluksi tämä velkojen maksu oli tavallista finanssikriisin puhjettua ja luottamuksen hävittyä. Kun meillä oli runsaasti lyhytaikaisia velkoja, joita saamamiehet olisivat voineet vaatia maksettavaksi milloin tahansa, meidän oli pakko, jos tahdoimme tyydyttää velkojen vaatimukset ja välttyä maksujen lakkauttamista, ryhtyä tyydyttämään saamamiehien vaatimuksia. Sattui niin onnellisesti, että samanaikaisesti esiintyi velkojen tyydyttämiseen tavallista paremmat edellytykset. Olimme jo aikaisemmin kuin muissa maissa onnistuneet saamaan tuotantokustannukset parempaan sopusointuun laskevien hintojen kanssa ja vuosina 1930–1931 oli kehitys meillä edullinen sillä tavalla, että vientiartikkelimme hinnat pysyivät suhteellisesti paljon korkeammalla tasolla kuin tuontiartikkeleiden hinnat, joka siis helpotti vientiylijäämän syntymistä. - - -

Puhe on kokonaisuudessaan luettavissa näillä verkkosivuilla kohdassa Dokumentteja Risto ja Gerda Rytistä

Risto Rytin tuottama aineisto 1919–1939

Risto Rytin ja Valtamerentakainen kauppa Oy:n välinen sopimus 12.1.1919. Kansio 11. RR/KA.

Risto Ryti (esitelmäluonnos), Esitelmä puoluekokouksessa: Katsaus valtion taloudellisen aseman kehitykseen viime vuosina. 18.4.1922. Kansio 11. RR/KA.

Risto Ryti (puheluonnos), Puhe valtion taloudesta. 19.9.1922. Kansio 11. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Muistiinpanot taloudellisesta politiikasta, erityisesti tullipolitiikasta. 7.3.1923. Kansio 11. RR/KA. (mainittu arkistoluettelossa, ei löydy arkistosta)

- Risto Ryti (muistiinpanot), Muistiinpanot tulliverotuksesta. s.a. Kansio 11. RR/KA.
- Risto Ryti (konsepti), Konseptit lausunnoiksi tullipolitiikasta. s.a. Kansio 11. RR/KA.

Risto Rytin kokoelma: eripainoksia 1923–1955. Eripainoksia talouselämän ja historian eri osa-alueilta suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Julkaisuissa kirjoittajan nimikirjoitus ja saatesanat Risto Rytille. Aineisto kotelossa (2 kpl). (Eduskunnan kirjaston kokoelmat)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Mistä johtuu nykyinen rahapula maassamme? 1924. Kansio 6. RR/KA ja Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Pankkitoiminta Suomessa vuonna 1924 ja toiveet vuoteen 1925 nähden. 1924. Kansio 6. RR/KA ja Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti (lausunto), Assistance financière aux Etats victims d'agression. Note de la Délégation finlandaise (yhdessä R. Erichin ja R. Holstin kanssa). 4.3.1925. Kotelo 8. RRA/SP. (Kansainvälinen aseistariisuntakonferenssi: Committee of Experts on Budgetary Questions)

Risto Ryti, The National City Company -ehdotus Suomen hallitukselle. 17.3.1925. Kotelo 5. RRA/SP. (Asuntopoteekkipankkia koskeva aineisto)

Risto Ryti, Salakieliset sähkeet. 1925. Kotelo 4. RRA/SP. (ranskalaisia obligaatioita ja vientiteollisuuden rahoitusta koskeva aineisto)

Risto Ryti, Takaisin kultakantaan. Yhteiskuntataloudellinen Aikakauskirja 2/1925.

Risto Ryti, Puhe edistyspuolueen kokouksessa Kuopiossa. Helsingin Sanomat 11.11.1926.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Yksityisliikkeet ja osuusliikkeet tukkukaupan alalla. 1926(?). Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti, A survey of Finnish economic life in 1926. Bank of Finland. Monthly Bulletin 1927; (7; 1; January): 27–31.

Risto Ryti, Lausunto Kansainliiton sekakomissionin 1.11.1926 antamasta mietinnöstä (yhdessä W. A. Lavoniuksen kanssa). 21.1.1927. Kotelo 8. RRA/SP. (Kansainvälinen aseistariisuntakonferenssi: Committee of Experts on Budgetary Questions)

Risto Ryti, Selvitys kysymykseen N:o 6 PM:ssä Kansainliiton annettavasta ekonomisesta avusta (yhdessä B. Wuolteen ja K. W. Walleniuksen kanssa). 7.2.1927. Kotelo 8. RRA/SP. (Kansainvälinen aseistariisuntakonferenssi: Committee of Experts on Budgetary Questions)

Risto Ryti (lausunto), Note on possible revisions. 25.2.1927. Kotelo 8. RRA/SP. (Kansainvälinen aseistariisuntakonferenssi: Committee of Experts on Budgetary Questions)

Risto Ryti (lausunto), Notes on the Budget of Finland. 9.3.1927. Kotelo 8. RRA/SP. (Kansainvälinen aseistariisuntakonferenssi: Committee of Experts on Budgetary Questions)

Risto Ryti (muistiinpanot), Muistiinpanot liittyen hallituksen esitykseen sairausvakuutuslaiksi (2/27) 29.7.1927. Kansio 11. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen maksutase ja pääomamarkkinat. 1928. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Muistiinpanot Kansallisen edistyspuolueen ryhmäkokouksesta. 1920-luku. Kansio 11. RR/KA.

Risto Rytin puhe, Talouselämän kehitys normaalista pääomavaikeuksista huolimatta. 1930. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti, Maan taloudellinen tila ja ulkomaiset lainat. Teoksessa Taloudenhoito lainavaroilla. Osuuskassojen Keskusliitto r.y. 1930.

Risto Ryti, Maailmanpula ja sen aiheuttama pessimismi. Esitelmä Kansallisen edistyspuolueen puoluekokouksessa Säätytalossa 19.4.1931. Kansallinen edistyspuolue, 1931.

Risto Rytin (muistiinpanoja), Selvitys, muistiinpanoja. 1931. Kotelo 20. RRA/SP. (Suomen Pankin tilinpäätös 1931)

Risto Rytin (muistiinpanoja), Economics in Finland, muistiinpanoja. 1931. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti & Bruno Suviranta, Maailmankriisi ja Amerikan yhdysvaltain rahapolitiikka. Taloudellinen neuvottelukunta. Julkaisuja 21. Helsinki, 1932.

Risto Rytin puhe, Economic life and banking in Finland during 1931. 8.2.1932. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen taloudellisesta tilanteesta. 1932. Kansio 6. RR/KA.

Risto Rytin puhe, Taloudellinen kehitys Suomessa. 1932. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Rytin puhe, Economic conditions in Finland. 1932. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Rytin puhe, Trade and banking in Finland. 20.2.1933. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti, Finland and the present tendency towards autarchy: extracts from a lecture delivered in April, 1933. Bank of Finland. Monthly Bulletin 1933; (13; 9; September): 22–26.

Risto Rytin puhe, Suomen ja Englannin finanssisuhteet. 1933. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti, Kauppasuhteet Suomen ja Isobritannian välillä. 1933. Kansio 2. RRP/SP.
(Ulkomaankauppa-lehti)

Risto Rytin puhe, Economic conditions in Finland in 1933. Signs of recovery in many spheres.
23.2.1934. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti (muistio), Teollisuus-Hypoteekkipankki. 22.3.1934. Kotelo 1. RRA/SP.

Risto Ryti (muistio), Stein. Suomen ja Venäjän välisestä puutavaramarkkinoista. 22.3.1934. Kotelo 1. RRA/SP.

Risto Ryti (muistio), Pietarin Tekstiilitrustin pumpulilangan myynnistä Suomessa. 23.3.1934. Kotelo 1. RRA/SP.

Risto Ryti (muistio), Keskustelu valtiovarainministeri Relanderin kanssa valtion puntalainan konverteerauksesta. 23.3.1934. Kotelo 1. RRA/SP.

Risto Ryti (muistio), Suomen taloudellisen aseman tarkastelua Montague Normanin sihteerin Mr. Cobboldin kanssa. 23.3.1934. Kotelo 1. RRA/SP.

Risto Ryti (muistio), Keskustelu Venäjän taloudellisesta tilanteesta National City Bankin edustajan Mr. Grayn kanssa. 26.3.1934. Kotelo 1. RRA/SP.

Risto Rytin puhe, Banking in Finland. 14.5.1934. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti (muistio), Keskustelu vuorineuvos Lampen kanssa raaka-aineiden hankinnasta. Pohjois-Päijänteen sahaliikkeille. 8.6.1934. Kotelo 1. RRA/SP.

Risto Ryti matka Yhdysvaltoihin. Turun Sanomat 8.11.1934, pääkirjoitus.

Risto Ryti matka Yhdysvaltoihin. Helsingin Sanomat 9.11.1934, pääkirjoitus.

Risto Ryti, Taloudellinen asema Amerikassa melkoista parempi kuin Rooseveltin tullessa valtaan. Turun Sanomat 9.11.1934,

Risto Ryti, Maamme nauttii suurta arvonantoa. Helsingin Sanomat 9.11.1934.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Luottojen koroista. 14.11.1934. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Diskonttokoron alentaminen. 1934. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti, Banking in Finland. 1934. Kansio 2. RRP/SP. (The Times)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Katsaus Suomen taloudelliseen tilanteeseen. 18.2.1935. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Talouselämässämme vuosi 1934 todellinen huippuvuosi (leike Kauppalehdestä). 19.2.1935. Kansio 6. RR/KA.

Risto Rytin puhe, Suomen talouselämän likviditeetti. 6.5.1935. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti, The liquidity of Finnish business. 6.5.1935. Kansio 2. RRP/SP. (The Daily Telegraph)

Risto Ryti, Banking in Finland. 10.5.1935. Kansio 2. RRP/SP. (The Times)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Maailmantaloudesta ja taloudellisesta kasvusta ennen ja jälkeen I maailmansodan. 1935(?). Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti, Recovery in Finland. 1935. Kansio 2. RRP/SP. (The Financial Times)

Risto Ryti, Vientiteollisuus maamme maksutaseen turvaajana: Pääjohtaja Risto Rytin Jääsken kihlakunnan maatalousnäyttelyssä pitämä esitelmä. Enso-Gutzeit. Tornator 1936; (3): 122–128.

Risto Ryti, The importance of the exporting industries in Finland's balance of payments : excerpts from a lecture delivered in September, 1936. Bank of Finland. Monthly Bulletin 1936; (16 ; 9 ; September): 22-27.

Risto Ryti, The Bank of Finland: characteristics and aims of its activities : address delivered on the occasion of the Bank's 125th anniversary. Bank of Finland. Monthly Bulletin 1936; (16; 12; December): 22-25.

10.12.1936 Suomen Pankin pääjohtaja Risto Ryti kertoo Suomen Pankin toiminnasta. Nauhoite. Huittisten museo.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Läget på penning- och kapitalmarknaden. 1936. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen ulkomaankaupasta. 1936. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Vientiteollisuuden vaikutus Suomen ulkomaisiin maksusuhteisiin viime vuosina. 1936. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen taloudellinen kehitys itsenäisyyden aikana. 1936. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Om det finansiella läget. 1936. Kansio 6. RR/KA.

Ulkomaaedustuksen uudelleen järjestämiskomitean mietintö. Komiteanmietintö; 1937:5. Helsinki, 1937. (Komitean/työryhmän puheenjohtaja: Risto Ryti ja sihteeri J. M. Kahilo).

Risto Ryti (konsepti), Huomautukset M. van Langenhoven Preliminary Draft Report to the Council -asiakirjaan. 28.7.1937. Kansio 18. RR/KA.

Risto Ryti, Finland. 1937. Kansio 2. RRP/SP. (The Financial Times)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Mitä on tehtävä, kun ulkomaiset velat on maksettu? 1937. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti, Puhe Talouselämän perustamiskokouksessa. 1937. Risto Ryti -seuran hallussa.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Joitakin muistelmia Alfred Kordelinista. Kordelinin Säätiön Risto Rytiltä tilaama muistelus. 1937, s.a. Kansio 6. RR/KA. (Julkaistu teoksessa Alfred Kordelin: mesenaatti ja hänen säätiönsä. Toim. Hannu Heikkilä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2010.)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valuuttapolitiikasta. 1937–1938?. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Taloudellisen vaurastumisemme yleispiirteet. 20.3.1938. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti, Taloudellisen vaurastumisemme yleispiirteet. Radioesitelmä. 20.3.1938. Kotelo 13. RRA/SP. (Kultaklausuuli)

Risto Rytin maailmantaloutta käsittelevän kirjoituksen oikovedos. 23.3.1938. Kansio 4. RR/KA. (Turun Sanomat)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Varallisuutta kaikille. 24.4.1938. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti, The economic situation: extracts from an address delivered on March 26th, 1938. Bank of Finland. Monthly Bulletin 1938; (18; 5 ; May): 22-29.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Selostus Rytin lausunnosta pankkivaliokunnassa. 4.10.1938. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Talousarviosta ja suhdannevaiheesta. 17.10.1938. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puheluonnos), Puhe Eduskunnassa. 1938. Kansio 20. KE/KA

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen rahamarkkinat ja pääomamuodostus itsenäisyyden aikana. 1938. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Nykyinen suhdannetilanne ja sen kehityssuunta. 1938. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suhdannetilanteesta. 1938. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti, Suomen talouselämä vuonna 1938. The Financial Times 1939. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti, Economic Conditions in Finland in 1938. The Financial Times 1939. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Viimeaikainen suhdannekehitys ulkomailla. 18.2.1939. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Suomen Kulttuurirahaston Säätiön perustamisjuhlassa. 27.2.1939. Kansio 6. RR/KA.

27.2.1939 Suomen Kulttuurirahaston perustamisjuhla. Vain Rytin osuus. Nauhoite. Huittisten museo.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Selostus pääjohtaja Rytin lausunnosta lakiasianvaliokunnassa. 4.4.1939. Kansio 6. RR/KA.

Selostus pääjohtaja Rytin malmirikkauksia käsittelevästä lausunnosta lakivaliokunnassa. 4.4.1939. Kotelo 1. RRA/SP.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Hallituksen vaihtumisesta talvisodan alettua. 1939(?). Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Radiopuhe sodan alkamisesta. 8.12.1939. Kansio 7. RR/KA.

Risto Rytin kirjoittamat kirjeet ja kirjekonseptit 1924–1939

<u>Vastaanottaja</u>	<u>Aika</u>	<u>Sijainti</u>
Kallio, Kyösti	1923	VAY5592. KK/KA
	1924	VAY5592. KK/KA
Nelson. M. O.	26.4.1924	Kansio 5. RR/KA.
National City Company	26.6.1924	Kansio 5. RR/KA.
Weeks, G. K.	27.6.1924	Kansio 4. RRA/SP.
Rydberg, Oscar	2.7.1924	Kansio 13. RR/KA.
Weeks, G. K.	8.7.1924	Kansio 4. RRA/SP.
Nelson, Mauritz	20.8.1924	Kansio 4. RRA/SP.
Nelson. M. O.	28.8.1924	Kansio 13. RR/KA.
Zell, Lucian	3.9.1924	Kansio 4. RRA/SP.
Gråsten, Ernst	10.2.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Finlands Bank	11.2.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Gråsten, Ernst	12.2.1925 (2 kpl)	Kansio 6. RRA/SP.
Gutzeit, A. B. W. & Co.	12.2.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Price & Pierce Ltd.	12.2.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Wm. Brandt's Sons & Co.	12.2.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Suomen Pankin johtokunta	12.2.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Broms, Harry	13.2.1925 (2 kpl)	Kansio 6. RRA/SP.
Whyte, William	13.2.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Broms, Harry	14.2.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Gråsten, Ernst	16.2.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Pulkkinen, Yrjö	6.3.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Pulkkinen, Yrjö	14.3.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Pulkkinen, Yrjö	16.3.1925	Kansio 5. RR/KA.
Kotilainen (Enso Gutzeit)	17.3.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Pulkkinen, Yrjö	17.3.1925	Kansio 6. RRA/SP.
Serlachius, colonel	17.3.1925	Kansio 6. RRA/SP.
National City Company	23.3.1925	Kansio 4. RRA/SP.
National City Company	26.3.1925 (2 kpl)	Kansio 4. RRA/SP.
Procopé, Hjalmar J. F.	22.12.1926	VAY4074. HP/KA.
Ståhlberg, Ester	1926	Kotelo 41. ES/KA.
Holsti, Rudolf	1926–40 (4 kpl)	Kansio 57. RH/KA.
Direktionen för Skandinaviska Kreditaktiebolaget	8.2.1928	Kansio 3. RRA/SP.
Asuntopoteekkipankki	3.4.1928	Kansio 25. RRA/SP.
Asuntopoteekkipankki	11.4.1928	Kansio 25. RRA/SP.
Asuntopoteekkipankki	14.4.1928	Kansio 25. RRA/SP.
Asuntopoteekkipankki	18.4.1928	Kansio 25. RRA/SP.
Brown Brothers & Co	7.5.1928	Kansio 1. / VAY4074. RR/KA.
Suomen Maatalous-Osake-Pankin		

johtokunta	17.9.1928	Kansio 9. RRA/SP.
Stockholms Enskilda Bank	26.10.1928	Kansio 3. RRA/SP.
Stockholms Enskilda Bank	27.10.1928	Kansio 3. RRA/SP.
Stockholms Enskilda Bank	3.11.1928	Kansio 3. RRA/SP.
Stockholms Enskilda Bank	5.11.1928	Kansio 3. RRA/SP.
Stockholms Enskilda Bank	29.11.1928	Kansio 9. RRA/SP.
Stockholms Enskilda Bank	1.12.1928	Kansio 9. RRA/SP.
Segersträhle, Eva	1928	VAY4074. RR/KA.
Kallio, Kyösti	1928	VAY5592. KK/KA
National City Bank of New York	3.4.1930	Kansio 25. RRA/SP.
National City Bank of New York	4.4.1930	Kansio 25. RRA/SP.
Federal Reserve Bank of New York	28.9.1931	Kansio 1. / VAY4074. RR/KA.
Federal Reserve Bank of New York	30.9.1931	Kansio 1. / VAY4074. RR/KA.
Federal Reserve Bank of New York	1.10.1931	VAY4074. RR/KA.
Federal Reserve Bank of New York	7.10.1931	Kansio 1. / VAY4074. RR/KA.
Federal Reserve Bank of New York	8.10.1931	Kansio 1. / VAY4074. RR/KA.
Kansallis-Osake-Pankin johtokunta	21.12.1931	Kansio 9. RRA/SP.
Wrede, E. F.	24.12.1931	Kansio 11. RRA/SP.
Wallenberg, Jacob	11.2.1932	Kansio 3. RRA/SP.
Mann, Henry	23.1.1933	Kansio 3. RRA/SP.
Norman, Montagu	18.10.1933 (2 kpl)	Kansio 14. RR/KA.
Niukkanen, Juho	14.11.1933	Kansio 5. RR/KA.
Gripenberg, G.	11.12.1933	Kansio 25. RRA/SP.
Hackzell, Antti	27.12.1933	Kansio 3. RRA/SP.
Kivimäki, T. M.	12.1.1934	Kansio 14. RR/KA.
Norman, Montagu	15.1.1934	Kansio 14. RR/KA.
Hackzell, Antti	21.2.1934	Kansio 3. RRA/SP.
Norman, Montagu	21.2.1934	Kansio 14. RR/KA.
Wallenberg, Marcus	11.8.1934	Kansio 27. RRA/SP.
Norman, Montagu	9.10.1934	Kansio 14. RR/KA.
Hackzell, Antti	11.12.1934	Kansio 14. RR/KA.
Hynninen, P. J.	18.1.1935	Kansio 7. RRA/SP.
Wiskeman, George O.	18.1.1935	Kansio 3. RRA/SP.
Akers-Douglas, colonel	12.2.1935	Kansio 6. RRA/SP.
Vitzthum, B.	15.3.1935	Kansio 2. RRA/SP.
Vuorimaa, Aarne	18.3.1935	Kansio 7. RRA/SP.
Vuolijoki, Väinö	3.6.1935	Kansio 4. RR/KA.
Mantere, Oskari	18.9.1935	Kansio 3. RRA/SP.
Holma, Harri	1935	Kotelo 15. HH/KA.
Ståhlberg, K. J.	1935	Kansio 107. KJS/KA.

Lilja, C. Bert	8.2.1936	Kansio 17. RRA/KA.
Reichsbank, Hernn Puhl	29.6.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Methöfer, A.	11.9.1936	Kansio 5. RR/KA.
Schacht, Hjalmar	15.9.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Schacht, Hjalmar	6.10.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Schacht, Hjalmar	20.10.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	4.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Kontor der Reichshauptbank für Wertpapiere	7.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	9.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	11.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	13.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Kontor der Reichshauptbank für Wertpapiere	13.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	18.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichsbank, Hernn Puhl	19.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	20.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	25.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichsbank, Hernn Puhl	27.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	28.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichsbank, Hernn Puhl	30.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	4.12.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	8.12.1936	kansio 17. RRA/SP.
Reichsbank, Hernn Puhl	8.12.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichsvalu	12.11.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichsbank, Hernn Puhl	16.12.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	21.12.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	29.12.1936	Kansio 17. RRA/SP.
Reichsbank, Hernn Puhl	11.1.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Schacht, Hjalmar	11.1.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Schacht, Hjalmar	16.1.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Reichsbank, Hernn Puhl	1.2.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Vitzthum, B.	10.3.1937	Kansio 2. RRA/SP.
Reichsbank, Hernn Puhl	13.3.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Smetz, L.	20.8.1937	Kansio 3. RRA/SP.
Reichsbank, Hernn Puhl	2.9.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	14.9.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Deutsche Verrechnungskasse	4.10.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	10.10.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Fieandt, Rainer von	20.10.1937	Kansio 17. RRA/SP.
Olsson, I.	19.11.1937	Kansio 3. RRA/SP.
Wenner-Gren, Axel	23.11.1937	Kansio 5. RR/KA.
Paasikivi, J. K.	23.12.1937	Kansio 3. RRA/SP.
Paasikivi, J. K.	1937–41 (3 kpl)	VAY 4435. JKP/KA.
Reichbank-Direktorium	25.2.1938	Kansio 17. RRA/SP.

Deutsche Verrechnungskasse	1.3.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	15.3.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	30.3.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	1.4.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	5.4.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	12.4.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	21.4.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	22.4.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	30.4.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	30.4.1938	Kansio 21. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	6.5.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	10.5.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	21.5.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	30.5.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	3.6.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	9.6.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	13.6.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	27.6.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	28.7.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	15.8.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	26.8.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	3.9.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	6.9.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Selter, K.	7.9.1938	Kansio 21. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	16.9.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Rothberg, Torsten	19.9.1938	Kansio 3. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	21.9.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Stadler, Georges	22.9.1938	Kansio 21. RRA/SP.
Vuorimaa, Aarne	24.9.1938	Kansio 7. RRA/SP.
Barde, Marcel	30.9.1938	Kansio 13. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		

Auslandsschulden	1.10.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	17.10.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Burghley, H. P.	3.11.1938	Kansio 3. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	3.11.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	5.11.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	12.11.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	15.11.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	19.11.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	29.11.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	10.12.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Virkkunen, Paavo	16.12.1938	Coll. 263:38. KK.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	31.12.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	31.12.1938	Kansio 17. RRA/SP.
Holma, Harri	1938	Kotelo 15. HH/KA.
Knoellinger, Carl Erik	1938–43	CEK 15 L:5. ÅA.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	5.1.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	12.1.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	16.1.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Registrar of Cooperative Societies, Palestine Government	17.1.1939	Kansio 3. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	23.1.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	31.1.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	2.2.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	6.2.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	7.2.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	11.2.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	13.2.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	15.2.1939 (2 kpl)	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	18.2.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	21.2.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Reichswirtschaftsministerium	28.2.1939	Kansio 17. RRA/SP.

Vuolijoki, Sylvi	29.2.1939	VAY4074. RR/KA.
Virkkunen, Paavo	2.1939	Coll. 263:38. KK.
Rist, Charles	1.3.1939	Kansio 3. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	6.3.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	21.3.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	1.4.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	4.4.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	5.4.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	18.4.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	20.4.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	21.4.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Kontor der Reichshauptbank für Wertpapiere	22.4.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	24.4.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Ungarische Nationalbank	26.4.1939	Kansio 19. RRA/SP.
Lerche, F., Kgl. Dansk Gesandtskab	15.5.1939	Kansio 21. RRA/SP.
Procopé, Hjalmar J. F.	22.5.1939	Kansio 7. RRA/SP.
Baranyi, L.	23.5.1939	Kansio 19. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	24.5.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	30.5.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Baranyi, L.	6.6.1939	Kansio 19. RRA/SP.
Berán, Lajos	20.6.1939	Kansio 19. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	27.6.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Drossopoulos, J. A.	1.8.1939	Kansio 3. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	9.8.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Bramsnäs, C. V.	14.8.1939	Kansio 3. RRA/SP.
Berán, Lajos	22.8.1939	Kansio 19. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	25.8.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	30.8.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	1.9.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Reichbank-Direktorium	2.9.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Tanner, Väinö	5.9.1939	Kansio 3. RRA/SP.
(liite: kirjekonsepti oikeuskansleri Tarjanteelle)	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
(liite: jäljennökset kirjeenvaihdesta Rytin, Karl Blessingin ja paroni Swieykowskin välillä 24.9.–31.10. 1938)	s.a.	Kansio 2. VT/KA.

Reichbank-Direktorium	13.9.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Deutsche Verrechnungskasse	9.10.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Bramsnäs, C. V.	14.10.1939	VAY4074. RR/KA.
Deutsche Verrechnungskasse	20.10.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Deutsche Verrechnungskasse	6.11.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Reichswirtschaftsministerium	20.10.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Vuolijoki, Väinö	28.10.1939	Kansio 3. RRA/SP.
Smedslund, Ragnar	31.10.1939	Kansio 7. RRA/SP.
Auslandsschulden	7.11.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Deutsche Verrechnungskasse	13.11.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Wight, E. V. D. Jr.	9.11.1939	Kansio 3. RRA/SP.
St. Andreas Logen	11.12.1939	VAY4074. RR/KA.
Vuolijoki, Sylvi	11.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Bank of England	15.11.1939	Kansio 3. RRA/SP.
FIAT Soc. An.	15.11.1939	Kansio 3. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	15.11.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Deutsche Verrechnungskasse	18.11.1939	Kansio 18. RRA/SP.
Puolustusministeriö	21.11.1939	Kansio 3. RRA/SP.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	26.11.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Funk, Walther	28.11.1939	Kansio 17. RRA/SP.
Mustonen, Edvard	5.12.1940	Kansio 3. RR/KA.
Purkiss, Reggie & Cochrane, Cecil	7.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Finnish Assistance Committee	6.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Ehrnrooth, Leo	11.12.1939	Kansio 1. / VAY4074. RR/KA.
Badulesco, Victor	12.12.1939	VAY4074. RR/KA.
Jahn, Gunnar	12.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Ks. Beuningen, D. G. van	12.12.1939	Kansio 2. RR/KA.
Mandele, K. P. van der	12.12.1939	Kansio 2. RR/KA.
Nylund, Adolf	12.12.1939	Kansio 3. RR/KA.
Nordman, N. N.	13.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Hansson, Per Albin	14.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Heiniö, Sulo	14.12.1939	Kansio 5. RR/KA.
Balfour of Burleigh, G.		
Ks. Vereger, G.		Kansio 5. RR/KA.
McDougall, F. L.	15.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Örne, Anders	15.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Suomen Pelastusarmeijan Ylipäällikkö (Hugh Sladen)	16.12.1939	Kansio 4. RR/KA.
Fraser, Robert	18.12.1939	Kansio 23. RR/KA.

Risto Rytin päiväämättömiä muistiinpanoja ja puheluonnoksia 1920–1930-luvuilta:

Pulapsykoosi ja sen vaikutus talouselämään. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Suomen Pankin historiasta ja toiminnasta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Esitelmä verotuksesta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Rahan lakimääräisestä vakiinnuttamisesta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

”Ns. taloudellinen ruotsalaisboikotti”. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Alustus talouselämästä. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Mikä on käsityksemme korkosäännöstelystä? s.a. Kansio 6. RR/KA.

Johtaako kehitys pakkotalouteen? s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Ajatuksia asutustoiminnan rahoituksesta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Muistopuhe ylikamreeri John Hammarénille. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen viennistä. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Menestyvä talous kulttuurin perusta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Keskuspankin toiminnasta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen vientiteollisuuden rahoituksesta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Maailman rahaoloista. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Eduskunnan tulo- ja menoarvioehdotuksesta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Kansainvälisen kaupan vapaudesta 1930-luvulla. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Den internationella handeln. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen Pankin luotonanto, muistio. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Kotimarkkinateollisuuden kehityssuunta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Tervakoski Osakeyhtiön osakkeista. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Hallituksen esityksestä talousarvioksi. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valuuttamarkkinoista. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhekonsepti kultakannasta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Kultakannasta ja valuuttapolitiikasta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki säästöpankkien maksuvalmiuden tukijana. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Historiallinen katsaus valuuttapolitiikasta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Korkokannan vaihteluista 1930-luvulla. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Finlands näringsliv. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Toipuminen pulakaudesta 1930-luvun alussa s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Kansainvälinen kauppa – hyvinvoinnin tuki (lehtileike). s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen Pankin ja yksityispankkien suhteista. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Pankinjohtajista. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Några drag ur bankväsendets utveckling under antiken. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen Pankki 125 vuotta. s.a. Kansio 6. RR/KA. (puhe myös ruotsiksi ja englanniksi)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen ja Saksan kauppa- ja maksusuhteesta. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Pulakauden syistä ja tilanteesta Suomessa. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suurvaltain välinen jännitys, sodan uhka ja sodan pelko suhdannetekijöinä. 1930-luku. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Hintojen kehityksestä Suomessa 1930-luvulla. 1937?. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Ulkomaankauppa vuonna 1938, muistio. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen taloudellinen kehitys 1860-luvulta alkaen. 1939?
Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Lausunto F. A. Juseliuksen testamentista. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Taloudellisen ja kulttuurisen elämän yhteyksistä. s.a. Kansio 6.
RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Sivistyspyrkimyksistä. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Kansallisen kulttuurin perusedellytyksistä. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Sekalaiset kirjoitukset/ niiden osat. s.a. Kansio 6. RR/KA.

Risto Ryti, Muistiinpano dollariobligatioihin liittyen. s.a. Kotelo 4. RRA/SP. (ranskalaisia
obligatioita ja vientiteollisuuden rahoitusta koskeva aineisto)

Risto Ryti, Lausunto Maalaiskuntien Liitolle ulkomailta hankituista lainoista. s.a. Kotelo 1. RRA/SP.
Selostus pääjohtaja Rytin lausunnosta teollisuusluottolaitoksen muodostamiseksi. s.a. Kotelo 1.
RRA/SP.

Risto Ryti, Konsepti Sähkö OY Korpelan Voiman asemasta. s.a. Kotelo 2. RRA/SP.
Muistiinpano Suomen teollisuudesta. s.a. Kotelo 6. RRA/SP. (Muistiinpanot Englannin ja USAn
matkalta)

Risto Ryti (lausunto), Statement by Director Risto Ryti regarding the Proposal of Financial
Assistance to States victims of Aggression. s.a. Kotelo 8. RRA/SP. (Kansainvälinen
aseistariisuntakonferenssi: Committee of Experts on Budgetary Questions)

Risto Rytin puhe, Kultakantaan palaamisesta. 1930-luku. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Ryti Suomen pankin pääjohtajana, Sopimusluonnokset. s.a., 20 s. Kansio 13. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Muistiinpanot taloudellisesta tilanteesta Suomen kannalta. s.a. Kansio
18. RR/KA. (liittyy Kansainliittoon)

Risto Ryti (muistio), Muistio valtion luotosta (ehkä Rytin). s.a. Kotelo 1. RRA/SP.

Risto Rytiä koskeva kirjallinen aineisto 1937–1939

Matti Hurme, Mommila. 1937.

A. E. Tudeer, Suomen Pankki 1912–1936. Helsinki 1939.

Risto Rytin puhe Suomen itsenäisyyden 25-vuotisjuhlassa Messuhallissa 6.12.1942

Meidän koko historiamme todistaa, miten välttämätöntä kansalle on, säilyäkseen kohtalokkailta harhaotteilta, nähdä yli hetken houkuttelevien virvatulien ja satunnaisten vaihteluiden selvästi asemansa ja tehtävänsä perusluonne ja toimiessaan noudattaa sen vaatimuksia. Meidän kansamme on tämän vaistomaisesti aina tajunnut ja tekee sen tänään viime vuosien kokemuksien valossa tietoisemmin ja todellisuustajuisemmin kuin koskaan. Sen vuoksi meidän tiemme nykyisessäkin maailmanmyllerryksessä on täysin selvä.

Me olemme perusluonteeltamme rauhaa rakastava raivaaja- ja rakentajakansa, me viihdymme parhaiten kodeissamme ja työmme ääressä. Meillä on ollut riittävästi työtä omassa maassa, sotaiset seikkailut eivät meitä houkuttele. Tämän mukaisesti me itsenäisyytemme aikana olemme omistautuneet sisäiseen rakennustyöhön ja pyrkiin ylläpitämään ja kehittämään ystävällisiä suhteita kaikkiin kansoihin vilpittömästi haluten yhteisymmärrykseen ja ystävyyteen myöskin Neuvostoliiton kanssa. Me olemme tunnollisesti täyttäneet kansainväliset velvollisuutemme, ja mikäli meistä olisi riippunut, olisi rauha itärajallamme säilynyt.

Mutta meidän käsityksemme on, etteivät pienetkään kansat ole olemassa vain kelvataksaan suurempien naapureittensa laajentumiskohteiksi tai välirahaksi suurten keskinäisissä kaupanteoissa. Niillä on oikeus itsenäiseen elämään yhtä hyvin kuin suuremmillakin, varsinkin koska ne ovat usein historiassa edustaneet sivistyksellisiä, moraalisia ja aineellisia voimia, joiden kautta ne ovat pysyväisesti rikastuttaneet inhimillistä kulttuuria ja kehittäneet kansainvälistä yhdyselämää enemmän ja ansiokkaammin kuin monet suuret kansat.

Nykyinen maailmansota on Euroopan keskikokoisille ja pienille valtioille ollut tuhoisampi kuin ensimmäinen maailmansota oli. Silloin onnistui useiden eurooppalaisten valtioiden säilyttää puolueettomuutensa. Nyt se on onnistunut vain harvoille. Ensimmäisen maailmansodan yhteydessä syntyneitä uusista valtioista on Suomi tätä nykyä ainoa, joka on säilynyt. Kaikki muut ovat tuhoutuneet. Mitä tärkeämpi jonkin pienen maan asema strategisesti on ollut, sitä suurempaan vaaraan se tämän sodan aikana on joutunut, ja jos tällainen maa on laiminlyönyt puolustuksensa tehokkuuden, sitä varmemmin se, joka on joutunut ensimmäiseksi ehtivän suurvallan valtaamaksi tai taistelutantereeksi suurvaltojen sodassa.

Nämä kokemukset osoittavat, että jokainen kansa ensi sijassa voi luottaa vain itseensä, omiin voimiinsa ja omiin ponnistuksiinsa. Sen tähden kansan, joka tahtoo itsenäisyytensä säilyttää, täytyy myös olla valmis sekä rauhan että sodan aikana tekemään ne uhraukset, jotka itsenäisyyden puolustaminen siltä vaatii. Puolustuskyvyttömyys tällaisina aikoina on osoittautunut suurimmaksi onnettomuudeksi, mikä kansaa voi kohdata, ja jos puolustuskyvytön kansa lisäksi on ollut eripurainen ja sisäisesti rikkinäinen, ei sen kurjuudella ole ollut rajoja.

Nämä kokemukset osoittavat edelleen, että suurvaltasota Euroopassa nykyaikaisen sodan luonteen mukaisesti on vaarallisempi ja tuhoisampi pienille ja keskikokoisille maille kuin sotaa käyville suurvalloille itselleen. Jos Neuvostoliitto jätetään Euroopan ulkopuolelle, asui lähes puolet Euroopan väestöstä vuonna -37 pienissä ja keskikokoisissa maissa. Näiden eurooppalaisten elinedut vaativat selvästi sellaisen tilan aikaansaamista maanosassamme, että Euroopan sisäiset sodan voidaan välttää. Mitä kauemmin tällaiset sodat jatkuvat ja mitä useammin ne toistuvat, sitä epävarmemmaksi ja turvattommaksi käy Euroopan pienten ja keskikokoisten kansojen elämä ja

sitä todennäköisemmin tulevat nämä kansat enemmän tai myöhemmin joutumaan onnettomuuteen. Niiden turvattomuuden tilaa on lisännyt sekin niiden kannalta epäedullinen kehitys, että kansojen itsemääräämisoikeus, joka viimeisten miespolvien aikana oli yhä yleisemmin tunnustettu ja jota myöskin kunnioitettiin, jälleen on menettämässä merkitystään ja arvoaan.

Kaikkien Euroopan kansojen kannalta on lisäksi otettava huomioon, että Euroopan johtoasema maailmassa on molempien maailmansotien johdosta jo suuresti heikentynyt. Euroopan rinnalle on muissa maanosissa muodostunut valtavia voimakeskuksia, jotka pyrkivät laajentamaan vaikutustaan yhä kauemmaksi. Suuria merentakaisia tuotanto- ja raaka-ainalueita, jotka näihin saakka ovat olleet jonkin eurooppalaisen valtion hallinnassa ja sen kautta välillisesti tuottaneet hyötyä koko maanosallemme, on nähtävästi lopullisesti menetetty. Tällaisissa oloissa Euroopalla ei enää ole varaa sisäisissä sodissa heikentää itseään.

Mutta yhteisymmärryksen ja pysyvän rauhantilan aikaansaaminen Euroopan kansojen keskuuteen vaatii, että ne miehet, jotka määräävät Euroopan kansojen kohtaloista, ovat vapaita alhaisista koston ja sorron ajatuksista ja kohtuuttomasta henkilöllisestä tai kansallisesta vallan tavoittelusta ja tuntevat elävästi vastuunsa länsimaisen sivistyksen ja Euroopan kansojen hyvinvoinnin puolesta sekä että onnistutaan yhteisin ponnistuksin ja kunnioittaen pientenkin kansojen oikeuksia aikaansaamaan se keskinäisen luottamuksen, hyvän tahdon ja yhteisvastuun ilmapiiri, jota tällainen tulos edellyttää.

Julkaistu teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964.

Risto Rytin presidenttikaudellaan 1939–1944 tuottama aineisto

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe valtion jälleenrakennuslainan johdosta. 1939–40. Kansio 7. RR/KA.

Tal hållna 13-26 mars 1940 / Gustaf Mannerheim, Kyösti Kallio, Risto Ryti, Väinö Tanner, J. O. Söderhjelm. Bonnier, 1940. (Statsminister Rytis tal vid riksdagens plenum den 15 mars 1940.)

19.5.1940 Pääministeri Rytin puhe. Nauhoite. Huittisten museo.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valtiopäivien päättäjäispuheet. 1940 (4 kpl). Kansio 8. RR/KA.

Risto Rytin Suomen ja Neuvostoliiton välisissä neuvotteluissa esittämä lausunto suomeksi ja venäjäksi. 8.3.1940. Kansio 23. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Luonnos puheeksi Eduskunnassa: Suomen rauhanteko ja jälleenrakennustyö. 15.3.1940. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Karjalaisten juhlassa. 29.6.1940. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Maalaiskuntien 75-vuotisjuhlassa. 18.11.1940. Kansio 7. RR/KA.

Ote presidentti Rytin muistiinpanoista, jotka koskevat 22.11.1940. s.a. Kansio 31. RR/KA. (Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Itsenäisyyspäiväpuheet. 1940 (5 kpl). Kansio 8. RR/KA.

Risto Rytin haastattelu London Timesille. 19.12.1940. Kansio 23. RR/KA.

19.12.1940 Presidentti Kallio kuollut, tiedotus kuolemasta. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964. (Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.)

19.12.1940 Presidentti Kallio kuollut, tiedotus kuolemasta. Vain suomenkielinen osuus. Nauhoite. Huittisten museo.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Tasavallan presidentin virkaanastujaispuheet. 21.12.1940 (7 kpl). Kansio 8. RR/KA.

Finland - vad det är, vad det kämpar för / E.R. Gummerus, Sten Söderberg; med företal av Risto Ryti. Hugo Gebers förlag 1940.

Risto Ryti: Promemoria. Ein orientierender Bericht über den gegenwärtigen Stand der Handelsverbindungen zwischen Deutschland und Finnland. 15.1.1941. Kansio 25. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Radioesitelmä elinkeinoelämän omavaraisuudesta Suomessa. 19.1.1941. Kansio 7. RR/KA.

- Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Väinö Tannerille. 12.3.1941. Kansio 7. RR/KA.
- Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valtiopäivien avajaispuheet. 1941 (6 kpl). Kansio 8. RR/KA.
- Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Satakuntalaisessa Osakunnassa. 25.3.1941. Kansio 7. RR/KA.
- Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Tervehdysluonnos kaatuneitten omaisille. 16.5.1941. Kansio 7. RR/KA.
- Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Kaatuneiden muistojuhlissa. 19.5.1941. Kansio 7. RR/KA.
- Risto Ryti, Vaivojen ja vaarojen tie: presidenttimme 22.6.41 esittämä katsaus Moskovan rauhan jälkeiseen aikaan. Valtion tiedoituslaitos, 1941.
- Presidentti Rytin puhe. 26.6.1941. Kansio 72. HP/KA.
- 26.6.1941 Jatkosota. Presidentti Risto Ryti. Nauhoite. Huittisten museo.
- 26.6.1941 Jatkosota. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964. (Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.)
- Presidentti Rytin muistiinpano keskustelusta Schoenfeldin kanssa 4.7.1941. Kansio 27. RR/KA. (Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)
- Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Kaatuneitten reserviupseerien muisto. 1941. Kansio 7. RR/KA.
- Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valtiopäivien päättäjäispuheet. 1941 (4 kpl). Kansio 8. RR/KA.
- Presidentti Rytin haastattelu (lehtileike). 2.8.1941. Kansio 72. HP/KA.
- Otteet päiväkirjasta. 24.8.–24.10.1941. Kansio 27. RR/KA. (Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)
- Henry J. Taylorin tekemä Risto Rytin haastattelu. 31.10.1941 ja 1.11.1941. Kansio 24. RR/KA. / Presidentti Rytin Mr. Henry Jr. Taylorille antama haastattelu. s.a. Kansio 28. RR/KA. (Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)
- Ryti's interview to Taylor. 2.11.1941. Kansio 72. HP/KA.
- Ote Presidentti Rytin kirjeestä Sotamarsalkka Mannerheimille. 5.11.1941. Kansio 27. RR/KA. (Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)
- Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Itsenäisyyspäiväpuheet. 1941 (7 kpl). Kansio 8. RR/KA.

6.12.1941 Itsenäisyyspäivän puhe. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964. (Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.)

Uudenvuodenpuhe 1941. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964. (Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Uudenvuoden puheet. 1941 (3 kpl). Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti, Ratkaisun hetkiä. Tasavallan presidentti Risto Rytin puheita. Otava 1941.

- Esipuhe; Miksi taistelemme?: pääministerin Suomen kansalle 8.12.1939 pitämä radiopuhe; Suomi ja maailman yleinen mielipide; Väkivaltarauha; Kaatuneiden muistopäivänä; Karjalan heimon kunnia; Etsikkoaikamme; Suomen kansan kohtalonyhteys; Maansurun päivänä: yleisradiossa presidentti Kyösti Kallion kuolinpäivän iltana 19.11.1940 pidetty puhe; Ajan velvoitus: tasavallan presidentin tehtäväänsä astuessaan eduskunnalle 21.12.1940 pitämä puhe; Suurten tehtävien edessä; Vuoden 1940 valtiopäivien merkitys; Suomalaisen sotilaan vastuu; Sankarivainajien muiston velvoitus; Ratkaisun hetkellä.

Risto Ryti, I Finlands ödestid: tal. Norstedt, 1941. (ruotsinnos teoksesta Ratkaisun hetkiä)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valtiopäivien avajaispuheet. 1942 (3 kpl). Kansio 8. RR/KA.

Pétainin uudenvuoden vastaanotto. Reunamuistutuksia. 25.1.1942. Kansio 19. RR/KA. (Pääministeri- ja presidenttikauden viralliset asiakirjat)

Keskustelu yleistilanteesta ja Romanian oloista varapääministeri Antonescun kanssa. 30.1.1942. Kansio 19. RR/KA. (Pääministeri- ja presidenttikauden viralliset asiakirjat)

Tasavallan presidentti Risto Rytin puhe valtiopäivien avajaisissa 3.2.1942. Otava 1942.

Risto Rytin puhe. 3.2.1942. Kansio 72. HP/KA.

Keskustelu Saksan suurlähetystön neuvoksen kanssa. 7.4.1942. Kansio 19. RR/KA. (Pääministeri- ja presidenttikauden viralliset asiakirjat)

4.6.1942 C. G. E. Mannerheimin 75-vuotisjuhla. Nauhoite. Huittisten museo.

Keskustelu suurlähettiläs Steinhardtin kanssa. 18.6.1942. Kansio 19. RR/KA. (Pääministeri- ja presidenttikauden viralliset asiakirjat)

Ote presidentti Rytin muistiinpanoista. Alkaa sanoilla: "Heinäkuun 21 päivänä 1942..." s.a. Kansio 31. RR/KA. (Sotasyällisysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)

Keskusteluja suurlähettiläs Arikantin kanssa. 22.9.1942. Kansio 19. RR/KA. (Pääministeri- ja presidenttikauden viralliset asiakirjat)

Keskustelu Suomen asemasta. 28.9.1943. Kansio 19. RR/KA. (Pääministeri- ja presidenttikauden viralliset asiakirjat)

Keskustelu suurlähettiläs Oshiman kanssa. 28.9.1943. Kansio 19. RR/KA. (Pääministeri- ja presidenttikauden viralliset asiakirjat)

Keskustelu ulkoasiainministeri Chyczyn kanssa. 28.9.1943. Kansio 19. RR/KA. (Pääministeri- ja presidenttikauden viralliset asiakirjat)

Syksy 1942 Kodin viikon avauspuhe. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964. (Hanna-Leena Ryti-Erkinheimon hallussa, kopio) Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Sodan vaikutus ulkopolitiikkaan, luonnos. 22.9.1942. Kansio 7. RR/KA.

Presidentti Rytin kirje Valtakunnankansleri Hitlerille. 23.10.1943 Kansio 38. RR/KA. (Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valtiopäivien päättäjäispuheet. 1942 (8 kpl). Kansio 8. RR/KA.

22.11.1942 Nuorten työn juhla. Presidentti Risto Rytin tervehdys. Nauhoite. Nauhoite. Huittisten museo.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Itsenäisyyspäiväpuheet. 1942 (7 kpl). Kansio 8. RR/KA.

Presidentti Rytin radiopuhe. 25.10.1942. Kansio 72. HP/KA.

Rytin puhe itsenäisyyspäivänä. 6.12.1942. Kansio 72. HP/KA.

6.12.1942 Itsenäisyyspäivän puhe. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964. (Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.)

Tasavallan presidentti Risto Rytin puhe Suomen itsenäisyyden 25-vuotispäivänä 6.12.1942. Suomen Kirja, 1942.

Die Rundfunkrede des Finnischen Staatspräsidenten Risto Ryti am 25. Jahrestag der Finnischen Selbständigkeit den 6. Dezember 1942. Helsinki 1942.

Funkrede des Präsidenten der Republik am 6.12.1942 anlässlich der 25. Wiederkehr des Tages der Selbständigkeitserklärung Finnlands. Suomen Kirja, 1942.

Risto Ryti, Radiotal på 25-årsdagen av självständighet 6.12.1942. Helsingfors, 1942.

Risto Ryti, Ellemme näin olisi tehneet, ei meitä enää olisi. Valtion tiedoituslaitos, 1942.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Uudenvuoden puhe. 1943. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti, Radiopuhe Kansanavun alkajaisjuhla 10.1.1943. Helsinki 1943.

10.1.1943 Kansanavun suurkeräyksen alkajaisjuhla. Presidentti Risto Rytin puhe. Nauhoite. Huittisten museo.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valtiopäivien päättäjäispuheet. 1943 (5 kpl). Kansio 8. RR/KA.

26.1.1943 Valtiopäivien päättäjäispuhe. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964. (Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.)

Ryti's speech at closing of Parliament 1943. Kansio 72. HP/KA.

Ryti's speech 1.3.43 (lehtileike). 1943. Kansio 72. HP/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valtiopäivien avajaispuheet. 1943 (9 kpl). Kansio 8. RR/KA.

Ryti's speech at opening of Parliament. 1943. Kansio 72. HP/KA.

Helmikuu 1943 Valtiopäivien avajaispuhe. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964. (Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.)

18.4.1943 Maatalousväen kevätjuhla radiossa. Presidentti Risto Rytin puhe. Nauhoite. Huittisten museo.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Toimenpiteet rahan arvon turvaamiseksi. Puhe Yleisen Osuuskauppaliiton kokouksessa. 3.5.1943. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Tampereen Asevelikylän vihkiäisissä. 5.9.1943. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Muotokuvan paljastus Tervakoskella, kiitospuhe. 1943 (?) Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Alvar ja Karin Renqvistin avioliiton vuosipäivänä. 1943. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Tasavallan presidentin tervehdys nuorisolle kesätyökauden 1943 päättyessä. 1943. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Itsenäisyyspäiväpuheet. 1943 (7 kpl). Kansio 8. RR/KA.

Tasavallan presidentti Risto Ryti, Onko pienillä kansoilla oikeutta elää? Puhe 6.12.1943. Helsinki, 1943.

Ryti's speech December 6. 1943. 1943. Kansio 72. HP/KA.

Risto Ryti, Stunden der Entscheidung: Reden des finnischen Staatspräsidenten Risto Ryti. Leipzig, 1943.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Valtiopäivien avajaispuheet. 1944 (2 kpl). Kansio 8. RR/KA.

2.2.1944 Valtiopäivien avajaispuhe. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava 1964. (Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.)

Skizze eines Schreibens des Staatspräsidenten Ryti an der Führer. 26.2.1944. Kansio 24. RR/KA.
Luonnos presidentti Rytin kirjelmäksi valtakunnan ulkoasianministerille. s.a. Kansio 24. RR/KA.

Jäljennös presidentti Rytin kirjeestä Valtakunnankansleri Hitlerille 25.6.1944. Kansio 32. RR/KA.

Jäljennös presidentti Rytin kirjeestä Valtakunnankansleri Hitlerille. 26.6.1944. Kansio 32. RR/KA.
(Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)

Luonnos presidentti Rytin kirjeeksi Valtioneuvostolle. 1.8.1944. Kansio 39. RR/KA.
(Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)

Jäljennös presidentti Rytin sotasyllisyystudkijalautakunnan puheenjohtajalle 18.9.1945 antamasta muistivihosta, koskee aikaa 17.4.–22.5.1944. Kansio 45. RR/KA. (Sotasyllisyysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat)

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puheen luonnos: Maailmansodan ratkaisuvaiheista. 1944.
Kansio 7. RR/KA.

Risto Rytin puhe, Taloudellisen tasapainon edellytyksistä. 10.11.1945. Kansio 2. RRP/SP.

Risto Rytin presidenttikaudellaan 1939–1944 kirjoittamat kirjeet ja kirjekonseptit 1939–1944

<u>Vastaanottaja</u>	<u>Aika</u>	<u>Sijainti</u>
Beuningen, D. G. van, Ks. Mandele, K. P. van der	19.12.1939	Kansio 2. / VAY4074. RR/KA.
Ford Ab Oy	19.12.1939	Kansio 1. RR/KA.
Morgenstjerne, Otto	19.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Svenska Folkpartiets Centralstyrelse	20.12.1939	Kansio 4. RR/KA.
Prebisch, Paul	22.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Lord Provost of Glasgow	23.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Beyen, Ks. Interbank	24.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Interbank	24.12.1939	VAY4074. RR/KA.
Jolles, Hendrik R.	24.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Keilhau, Wilhelm	24.12.1939	VAY4074. RR/KA.
Procopé, Hjalmar J. F.	24.12.1939	Kansio 3. RR/KA.
Sejerstedt, Bödtker	24.12.1939	VAY4074. RR/KA.
Sigurdsson, Magnus	25.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Jochnick, Adolf af	27.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Steen, T. E.	27.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Cregier, Carl	28.12.1939	VAY4074. RR/KA.
Snyder, Glen E.	28.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Suomen Washingtonin lähetystö	29.12.1939	Kansio 5. RR/KA.
Vuolijoki, Sylvi	29.12.1939	Kansio 4. RR/KA.
Örne, Anders	29.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Wallberg, Ferdinand	30.12.1939	Kansio 23. RR/KA.
Bankers Trust Company (Mr. Colt)	1939	VAY4074. RR/KA.
Colt, Ks. Bankers Trust Company	1939	VAY4074. RR/KA.
Harrison, George	1939	Kansio 23. RR/KA.
Kalevalaisten toimikunta	1939	Kansio 23. RR/KA.
Linder, Ernst	1939	VAY4074. RR/KA.
Procopé, Hjalmar J. F.	1939	Kansio 15. HP/KA
Rygg, N.	1939	VAY4074. RR/KA.
Holsti, Rudolf	1.1.1940	Kansio 2. RR/KA.
Lilja, C. Bert	2.1.1940	VAY4074. RR/KA.
Procopé, Hjalmar J. F.	3.1.1940	Kansio 3. RR/KA.
Mathiesen, Arth. M.	5.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Vuokoski, K. V.	5.1.1940	Kansio 4. RR/KA.
Sahlin, Stig	8.1.1940	Kansio 4. RR/KA.
Faure, Emile	9.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Jenny, Hans	10.1.1940	VAY4074. RR/KA.
Norsk Arbeidsgiverforening	10.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Snow, T. M.	11.1.1940	Kansio 5. RR/KA.
Heckscher, Eli F.	12.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Snow, T. M.	12.1.1940	Kansio 4. RR/KA.
Tolman, William H.	12.1.1940	Kansio 23. RR/KA.

Cochran, Merle H.	13.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Andersson, Amos	15.1.1940	Kansio 1. RR/KA.
Kivimäki, T. M.	15.1.1940	Kansio 5. RR/KA.
Klotz, C.	15.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
La Rédaction de L'illustration	16.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Enckell, Oscar	18.1.1940	VAY4074. RR/KA.
Erkko, Eljas	18.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Sjöberg, Tord	18.1.1940	VAY4074. RR/KA.
Hernod, Torsten	19.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Wight, E. V. D. Jr.	19.1.1940	Kansio 3. RRA/SP.
Deutsche Verrechnungskasse	24.1.1940	Kansio 17. RRA/SP.
Rygg, N.	24.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Blank, J. N.	29.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Long, George Baker	31.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Ståhlberg, K. J.	29.1.1940	Kansio 4. RR/KA.
Wakefield, W. W.	30.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Viljanen, V. M. J.	30.1.1940	Kansio 4. RR/KA.
Cochran, Merle H.	31.1.1940	VAY4074. RR/KA.
Estrin, J. L.	31.1.1940	Kansio 23. RR/KA.
Oesch, K. L.	31.1.1940	Kansio 5. RR/KA.
Vuorio, Anelma	31.1.1940	Kansio 4. RR/KA.
Ks. myös Cassel, Gustav	5.2.1940	Kansio 23. RR/KA.
Snow, T. M.	5.2.1940	Kansio 23. RR/KA.
Finlandia, Washington	6.2.1940	Kansio 23. RR/KA.
Procopé, Hjalmar J. F.	6.2.1940	VAY4074. RR/KA.
Suomen Washingtonin lähetystö	6.2.1940	VAY4074. RR/KA.
Cassel, Gustav	9.2.1940	Kansio 23. RR/KA.
Holbech, Kaj	9.2.1940	Kansio 23. RR/KA.
Reichswirtschaftsministerium	13.2.1940	Kansio 17. RRA/SP.
Boyer, Maurice	14.2.1940	VAY4074. RR/KA.
Wåhlberg, Per-Martin	19.2.1940	Kansio 23. RR/KA.
Hoff, Trygve	20.2.1940	Kansio 23. RR/KA.
Gummerus, Herman	22.2.1940	Kansio 1. RR/KA.
Senwick, Hans	26.2.1940	VAY4074. RR/KA.
Day, Donald Esq.	27.2.1940	Kansio 5. RR/KA.
Dukes, Paul	27.2.1940	Kansio 23. RR/KA.
Fränti, Maiju	27.2.1940	Kansio 1. RR/KA.
Snyder, Carl	4.3.1940	VAY4074. RR/KA.
Finnish Relief Remittance Committee,		
Ks. Richard, Edgar	9.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Rooth, Ivar	9.3.1940	Kansio 25. RRA/SP.
Suomen lähetystö, Australia	11.3.1940	VAY4074. RR/KA.
Sveriges Riksbank	11.3.1940	Kansio 23. RRA/SP.
Richards Edgar (Finnish Relief		
Remittance Committee)	12.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Rooth, Ivar	12.3.1940	Kansio 25. RRA/SP.
Hunter, Clarence E. (New York Trust Co.)	14.3.1940	VAY4074. RR/KA.

New York Trust Co., Ks. Hunter, Clarence	14.3.1940	VAY4074. RR/KA.
Richards Edgar (Finnish Relief Remittance Committee)	14.3.1940	VAY4074. RR/KA.
Hugo Gebers Förlag	15.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Hunter, Clarence E. (New York Trust Co.)	18.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Chasebank (Mr. Campbell)	18.3.1940	VAY4074. RR/KA.
Jacobsson, Violet & Per	18.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Jungerth, Michael	18.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Kilpeläinen, E.	18.3.1940	Kansio 5. RR/KA.
Rueff, Jacques Leon	18.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Wennergren, Margaret	18.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Wallenberg, Marcus & Jacob	18.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Vallotton, Henry	18.3.1940	Kansio 4. RR/KA.
Gummerus, Herman	19.3.1940	Kansio 1. RR/KA.
Kaukas Fabrik Ab	19.3.1940	Kansio 2. RR/KA.
Ford Ab Oy	20.3.1940	Kansio 1. RR/KA.
Hambro, C. J.	20.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Tampereen Kansallinen Edistysseura	20.3.1940	Kansio 4. RR/KA.
Bonney, Thérèse	21.3.1940	Kansio 5. RR/KA.
Richards Edgar (Finnish Relief Remittance Committee)	23.3.1940	VAY4074. RR/KA.
Keilhau, Wilhelm	27.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Huppunen, Alli	28.3.1940	Kansio 2. RR/KA.
Avenol, J.	29.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Kansainliiton pääsihteeri	29.3.1940	Kansio 23. RR/KA.
Hunter, Clarence E. (New York Trust Co.)	5.4.1940	Kansio 23. RR/KA.
Hammar, Karin	11.4.1940	Kansio 23. RR/KA.
Bell, H. M.	12.4.1940	Kansio 23. RR/KA.
Natur och Kultur, Bokförlaget	12.4.1940	Kansio 23. RR/KA.
Nurminen, John	12.4.1940	Kansio 3. RR/KA.
Hanikka, Aati	14.4.1940	Kansio 1. RR/KA.
Lehtinen, A.	16.4.1940	Kansio 2. RR/KA.
Tolman, William H.	16.4.1940	Kansio 23. RR/KA.
Tyynelä, Helmi	16.4.1940	Kansio 4. RR/KA.
Warburg, James P.	17.4.1940	Kansio 23. RR/KA.
Vallotton, Henry	18.4.1940	Kansio 23. RR/KA.
Tamminen, Saala (pääministerin sihteerin vastauskonsepti)	22.4.1940	Kansio 4. RR/KA.
Federal Reserve Bank of New York	23.4.1940	Kansio 23. RR/KA.
Chaumeil, Louis	24.4.1940	Kansio 23. RR/KA.
Helsingin evankelis-luterilaisten seurakuntien kirkkoherrat	25.4.1940	Kansio 2. RR/KA.
Virkkunen, Paavo	26.4.1940	Coll. 263:38. KK.
Ford Ab Oy	4.5.1940	Kansio 1. RR/KA.
Procopé, Hjalmar J. F.	7.5.1940	VAY4074. RR/KA.
Hynnä, Emanuel	9.5.1940	Kansio 2. RR/KA.

Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	14.5.1940	Kansio 17. RRA/SP.
Lehtonen, Aleksi	15.5.1940	Kansio 2. RR/KA.
Potti, Leo	15.5.1940	Kansio 23. RR/KA.
Warburg, Erich M.	15.5.1940	Kansio 23. RR/KA.
Vuolijoki, Väinö	15.5.1940	Kansio 4. RR/KA.
Jolles, Hendrik R.	16.5.1940	Kansio 23. RR/KA.
Lappajärven ja Vimpelin piirin nimismies	20.5.1940	VAY4074. RR/KA.
Kansallis-Osake-Pankin johtokunta	21.5.1940	Kansio 5. RR/KA.
Klotz, C.	21.5.1940	Kansio 23. RR/KA.
Landtman, Gunnar	21.5.1940	Kansio 5. RR/KA.
Tolonen, Anja	22.5.1940	Kansio 4. RR/KA.
Hunter, Clarence E. (New York Trust Co.)	25.5.1940	Kansio 23. RR/KA.
Tolman, William H.	30.5.1940	Kansio 23. RR/KA.
Virkkunen, Paavo	4.6.1949	Coll. 263:38. KK
Deutsche Verrechnungskasse	5.6.1940	Kansio 18. RRA/SP.
Himburg, J. F.	5.6.1940	Kansio 23. RR/KA.
Kearns, E. Dale	5.6.1940	VAY4074. RR/KA.
Schjelderup, F.	10.6.1940	Kansio 23. RR/KA.
Sormani, Jr. (Egbert, J.)	11.6.1940	VAY4074. RR/KA.
Deutsche Verrechnungskasse	17.6.1940	Kansio 18. RRA/SP.
Lahti, Emil & Seppälä, John	18.6.1940	VAY4074. RR/KA.
Wright, Donald P.	9.5.1940	Kansio 23. RR/KA.
Segerstråle, Lennart	18.6.1940	Kansio 4. RR/KA.
Huhtamäki, Heikki	19.6.1940	Kansio 5. RR/KA.
Konversionskasse für Deutsche		
Auslandsschulden	13.7.1940	Kansio 17. RRA/SP.
Wåhlberg, Per-Martin	23.7.1940	Kansio 23. RR/KA.
Deutsche Verrechnungskasse	26.7.1940	Kansio 18. RRA/SP.
Aronfeld, J. A.	31.7.1940	Kansio 23. RR/KA.
Potti, Leo	31.7.1940	Kansio 23. RR/KA.
Ranta, Eino	5.8.1940	Kansio 3. RR/KA.
Heikkilä, Laura	6.8.1940	Kansio 1. RR/KA.
Magyar-Finn Társaság	6.8.1940	Kansio 23. RR/KA.
Béen, Isaac	8.8.1940	Kansio 23. RR/KA.
Mattson, S.	8.8.1940	Kansio 2. RR/KA.
Berryer, Paul	13.8.1940	Kansio 23. RR/KA.
Mannerheim, C. G.	13.8.1940	Kansio 2. RR/KA.
Autere, Emmi	20.8.1940	Kansio 1. RR/KA.
Procopé, Bruno	20.8.1940	Kansio 3. RR/KA.
Bell, Henry	22.8.1940	Kansio 1. RR/KA.
Valtioneuvosto	1.8.1940	VAY4074. RR/KA.
Rygg, N.	28.8.1940	Kansio 23. RR/KA.
Procopé, Hjalmar J. F.	2.9.1940	VAY4074. RR/KA.
Kilpeläinen, E.	3.9.1940	Kansio 2. RR/KA.
Procopé, Hjalmar J. F.	3.9.1940	VAY4074. RR/KA.

Gouneff, Cyrille	12.9.1940	VAY4074. RR/KA.
Bonney, Thérèse	16.9.1940	Kansio 5. RR/KA.
Riihimäen Lasi Oy:n johtokunta	16.9.1940	Kansio 5. RR/KA.
Andersson, M.	17.9.1940	Kansio 1. RR/KA.
Sveriges Riksbank	20.9.1940	Kansio 23. RRA/SP.
Kastari, Paavo	24.9.1940	Kansio 5. RR/KA.
Wilhelm, Ruotsin prinssi	24.9.1940	Kansio 23. RR/KA.
Ahtola, Alarik	3.10.1940	Kansio 1. RR/KA.
Anttila, Selma	4.10.1940	Kansio 1. RR/KA.
Cajander, A. K.	9.10.1940	Kansio 1. RR/KA.
Unkarin lähetystö Helsingissä	9.10.1940	VAY4074. RR/KA.
Sibelius-Akatemia	9.12.1940	Kansio 5. RR/KA.
Svenska Idrottsförbundet	9.12.1940	Kansio 4. RR/KA.
Mäntylä, Frans	10.10.1940	Kansio 3. RR/KA.
Potti, Leo	10.10.1940	Kansio 23. RR/KA.
Vereker, Gordon	17.10.1940	VAY4074. RR/KA.
Ålander, Ernst	29.10.1940	Kansio 23. RR/KA.
Rajaseudun Ystävien Liitto ry	9.11.1940	Kansio 3. RR/KA.
Rooth, Ivar	10.11.1944	Kansio 5. RR/KA.
Mannerheim, C. G.	11.11.1940	Kansio 5. RR/KA.
Procopé, Hjalmar J. F.	12.11.1940	VAY4074. RR/KA.
Karvonen, M.	13.11.1940	Kansio 2. RR/KA.
Mathiesen, Arth. M.	15.11.1940	Kansio 23. RR/KA.
Bonney, Thérèse	23.11.1940	VAY4074. RR/KA.
Maalaiskuntien Liitto	3.12.1940	Kansio 5. RR/KA.
Noel-Baker, Philip	10.12.1940	Kansio 3. RR/KA.
Suomen Tukkukauppiain Liitto	10.12.1940	Kansio 5. RR/KA.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	13.12.1940	Kansio 17. RRA/SP.
Eduskunnan sihteeri > Walden, R.	14.12.1940	Kansio 1. RR/KA.
Walden, Rudolf	14.12.1940	VAY4074. RR/KA.
Konversionskasse für Deutsche Auslandsschulden	18.12.1940	Kansio 17. RRA/SP.
Mannerheim, C. G.	27.12.1940	Kansio 5. RR/KA.
Turun yliopiston rehtori	29.12.1940	Kansio 5. RR/KA.
Frick, Helen	1940	VAY4074. RR/KA.
Hernod, Torsten	1940	VAY4074. RR/KA.
Holsti, Rudolf	1940	VAY4074. RR/KA.
Hoover, Herbert	1940 (13 sähköttä)	Kansio 23. RR/KA.
Ingotism	1940	Kansio 23. RR/KA.
Internews	1940	Kansio 23. RR/KA.
Landtman, Gunnar	1940	GL 2, ÅA
Ståhlberg, K. J.	1940	VAY4074. RR/KA.
Ståhlberg, K. J.	1940	Kansio 108. KJS/KA
Mannerheim, C. G.	5.11.1941	Kansio 5. RR/KA.
Procopé, Hjalmar J. F.	1941	Kansio 15. HP/KA

Talvio (Mikkola), Maila	1941–46 (6 kpl)	Kansio 24. MM/KA
Mannerheim, C. G.	25.3.1942 (2 kpl)	Kansio 5. RR/KA.
Hitler, Adolf	23.10.1943	VAY4074. RR/KA.
Bonsdorff, Max von	1943	41 I:3. MB/ÅA
Hitler, Adolf	25.6.1944	VAY4074. RR/KA.
Hitler, Adolf	26.6.1944	VAY4074. RR/KA.
Hitler, Adolf	26.6.1944	VAY 5613. CGM/KA
Suviranta, Bruno	11.8.1944	Kotelo 4. BS/KA
Hackzell, Antti	7.8.1944	Kansio 5. RR/KA.
Hornborn, Greta	10.11.1944	Kansio 5. RR/KA.
Walden, Rudolf & Anni	10.11.1944	Kansio 5. RR/KA.
Suviranta, Bruno	24.11.1944	Kotelo 4. BS/KA
Berner, Rolf	1944	Kansio 1. RR/KA.
Brofelt, Asta	1944	Kansio 5. RR/KA.
Born, Ernst von	1944	Kansio 1. RR/KA.
Donner, Harry	1944	Kansio 5. RR/KA.
Hackzell, Antti	1944 (2 kpl)	Kansio 3. AH/KA
Helander, Benjamin A. (samassa konsepti Antti Hackzellille)	1944	Kansio 5. RR/KA.
Ignatius, Gustaf	1944	Kansio 5. RR/KA.
Kahra, Eljas	1944	Kansio 5. RR/KA.
Kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä	1944	Kansio 5. RR/KA.
Lehtonen, Aleksi	1944	Kansio 5. RR/KA.
Pennanen, H. A.	1944	Kansio 5. RR/KA.
Reenpää, Yrjö	1944	Kansio 5. RR/KA.
Renqvist, Alvar	1944	Kansio 5. RR/KA.
Salomaa, Santeri, ks. Brofelt, Asta	1944	Kansio 5. RR/KA.
Sommer, Alex G.	1944	Kansio 5. RR/KA.
Suviranta, Bruno	1944	Kansio 5. RR/KA.
Talvio (Mikkola), Maila	1944	Kansio 5. RR/KA.
Viljanen, V. M. J.	1944	Kansio 5. RR/KA.

Päiväämättömiä puheluonnoksia Risto Rytin presidenttikaudelta 1939–1944

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Kun puolustusotiemme kolmas kiihkeä taisteluvaihe alkoi... s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe eduskunnassa 2. maailmansodan taloudellisista vaikutuksista Suomessa. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe maatalouden tuotantokamppailun alkaessa. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe maatalouden edustajille. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomi rauhanteon jälkeen. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Siirtoväen kärsimien menojen tasaamisesta. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Teollisuus. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Suomen Pankin edustajille. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suurvaltojen välinen jännitys ja suhdanteet. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Katsaus kansainväliseen talouteen. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen tie. Esipuhe Rytin talvi sodan aikana pitämistä puheista koottuun julkaisuun. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Radiopuhe rauhan mahdollisuudesta talvi- ja jatkosodan jälkeen. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Luonnos vuoden 1939 tapahtumista. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe Puolustusvoimien lippujuhlan päivänä. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Maailmansodan ratkaisuvaiheista. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Sankarivainajien muistolle, puhe. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Juhlapuhe Suomen Työn Liiton 30-vuotisjuhlassa. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe partiolaisille. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Tervakosken 125-vuotisjuhlapuhe. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Helsingin yliopisto 300 vuotta. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe sodista palaaville Tervakoski Oy:n puolesta. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Kodin viikon avajaispuhe. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Tal av Republikens President vid avslutandet av Lantkrigsskolans tjugosjätte kurs. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Puhe C. G. Mannerheimille. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Till lärare och elever i Finland. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen Marsalkka 75-vuotias. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Suomen Väestösuojelujärjestö 15 v. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (puhe/artikkeliluonnos), Uudenvuoden puhe. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Päiväämättömiä konsepteja ja muistiinpanoja Risto Rytin presidenttikaudelta 1939–1944

Risto Ryti (konsepti), Kirjoitus Mannerheim-julkaisuun. s.a. Kansio 7. RR/KA.

Risto Ryti (konsepti), Uuttako villitystä kohden? s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (konsepti), Korkokehityksen ratkaisu – oikea ja väärä tie. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (konsepti), Paisuvan budjetin edessä. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (konsepti), Kaksi näkemystä ja kaksi tietä – oikea ja väärä. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (konsepti), Valtiontalouden tervehtyttäminen. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (konsepti), Uuden suuntauksen lähtökohta. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (konsepti), Eivätkö ohjelmat ja hallituksen sana merkitse mitään? s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (konsepti), Dollarilain edellytykset ja käyttö. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (konsepti), Risto Rytin vastine kansanedustaja Hannulan Pohjolan Sanomissa esittämiin mielipiteisiin Moskovon rauhan tekoa edeltäneistä vaiheista. s.a. Kansio 26. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Sosialisoinnista. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Valtion velasta. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Ensimmäiset vaikutelmani lääkäristä. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Olemme suuresti köyhtyneet sodassa. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Indeksien ehto. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Sekalaisten puheiden katkelmat. s.a. Kansio 8. RR/KA.

Risto Rytin ”vastikesähkeitä” koskevat muistiinpano. s.a. Kansio 42. RR/KA.

Risto Rytiä koskeva kirjallinen aineisto 1940–1944

Suomen Sinivalkoinen Kirja. Suomen ja Neuvostoliiton välisten suhteiden kehitys syksyllä 1939 virallisten asiakirjojen valossa. Suomen Kirja 1940.

Suomen Sinivalkoinen Kirja II. Neuvostoliiton suhtautuminen Suomeen Moskovan rauhan jälkeen. Suomen Kirja 1941.

Kesäkuun neljäs päivä 1942. Suomen Marsalkan, vapaaherra C. G. Mannerheimin 75-vuotispäivän juhlallisuudet. Toim. kenraaliluutnantti W. E. Tuompo, everstiluutnantti Heikki Parkkonen, majuri Heikki Reenpää, kapteeni Kalle Lehmus. Otava 1942.

Risto Rytin tuottama aineisto 1945–1950

Risto Ryti, Taloudellisen tasapainon edellytyksistä. s.l., 1945. (Suomen Pankin kirjasto)

Vasemmiston talouspolitiikka = inflaation valtatie. Kirj. Talousmies (Risto Ryti). Turku, 1945.

Onko markkamme pelastettavissa? Kirj. Talousmies (Risto Ryti). Ajankohtaisia ongelmia; 1. Helsinki, 1947.

Sosialisointi - taloudellinen itsemurha. Kkirj. Taloustieteilijä (Risto Ryti). Ajankohtaisia ongelmia; 2. Helsinki, 1947.

Risto Ryti, Piirteitä vanhan ajan pankkitoiminnasta. Teoksessa Juhlajulkaisu Rainer von Fieandtin kuusikymmenvuotispäivänä. (Festskrift tillägnad Rainer von Fieandt på hans sextioårsdag) Helsinki 1950.

Risto Rytin muistelmien käsikirjoitus ja muistiinpanot

Risto Ryti (muistiinpanot), Talvi- ja jatkosodan aikaa käsittelevien muistelmien koneella kirjoitettu käsikirjoitus konseptineen. s.a., 311 s. Kansio 9. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Muistelmiin liittyvät lisäykset ja muistiinpanot. s.a., 281 s. Kansio 9. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Koneella kirjoitetut päiväkirjamuistiinpanot 1.5.–8.7.1943. s.a., 13 s. Kansio 10. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Neuvostoliiton ja Saksan välistä hyökkäämättömyyssopimusta 1939 koskevat muistiinpanot. s.a. Kansio 9. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Atlantin julistusta koskevat muistiinpanot. s.a. Kansio 9. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Pääministeriksi nimittäminen, muistiinpanot. s.a. Kansio 9. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Muistiinpanot Ranskan pääesikunnan salaisesta asiakirjasta. s.a. Kansio 9. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Saksan ja Neuvostoliiton suhteisiin liittyvät muistiinpanot. s.a. Kansio 9. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Muistiinpanovihot ja lehtiöt, jotka liittyvät osittain muistelmiin. s.a., 13 + 2 kpl. Kansio 10. RR/KA.

Risto Ryti (muistiinpanot), Irralliset muistiinpanoliuskat. s.a., 111 s. Kansio 10. RR/KA.

Daily Telegraphin kirjeenvaihtajan Mr. Steerin tekemä Risto Rytin haastattelu. s.a. Kansio 23. RR/KA.

Risto Rytin lausunto USA:n Suomelle talvisodan aikana antaman avun johdosta. s.a. Kansio 23. RR/KA.

Sotasyällisysoikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat

Ote presidentti Rytin muistiinpanoista, jotka koskevat 22.11.1940. s.a. Kansio 31. RR/KA.

Presidentti Rytin muistiinpano keskustelusta Schoenfeldin kanssa 4.7.1941. Kansio 27. RR/KA.

Otteet päiväkirjasta. 24.8.–24.10.1941. Kansio 27. RR/KA.

Henry J. Taylorin tekemä Risto Rytin haastattelu. 31.10.1941 ja 1.11.1941. Kansio 24. RR/KA. / Presidentti Rytin Mr. Henry Jr. Taylorille antama haastattelu. s.a. Kansio 28. RR/KA.

Ote Presidentti Rytin kirjeestä Sotamarsalkka Mannerheimille. 5.11.1941. Kansio 27. RR/KA.

Ote presidentti Rytin muistiinpanoista. Alkaa sanoilla: "Heinäkuun 21 päivänä 1942..." s.a. Kansio 31. RR/KA.

Presidentti Rytin kirje Valtakunnankansleri Hitlerille. 23.10.1943 Kansio 38. RR/KA.

Jäljennös presidentti Rytin kirjeestä Valtakunnankansleri Hitlerille. 26.6.1944. Kansio 32. RR/KA.

Luonnos presidentti Rytin kirjeeksi Valtioneuvostolle. 1.8.1944. Kansio 39. RR/KA.

Jäljennös presidentti Rytin sotasyällisyystutkijalautakunnan puheenjohtajalle 18.9.1945 antamasta muistivihosta, koskee aikaa 17.4.–22.5.1944. Kansio 45. RR/KA.

Presidentti Rytin sotasyällisysoikeudessa esittämä kirjelmä. 16.11.1945. Kansio 45. RR/KA.

Ruotsinkielinen luonnos Suomen vastaukseksi Neuvostoliitolle: "Finlands regering, som allvarligt strävar..." Luonnoksessa presidentti Rytin kirjoittama huomautus. s.a. Kansio 30. RR/KA.

Presidentti Rytin muistiinpano keskustelusta ministeri Schoenfeldin kanssa. s.a. Kansio 31. RR/KA.

Käsinkirjoitetut luonnokset. s.a. Kansio 32. RR/KA.

Ote päiväkirjasta. Alkaa sanoilla: "Perjantai 9 päivä". s.a. Kansio 32. RR/KA.

Skizze eines Schreibens des Staatspräsidenten Ryti an den Reichsaussenminister. s.a. Kansio 32. RR/KA.

Luonnos, alkaa sanoilla: "Minä en usko, että Suomen kansa..." s.a. Kansio 37. RR/KA.

Jäljennös presidentti Rytin sotasyällisyystutkijalautakunnan puheenjohtajalle antamasta kirjoituksesta, joka koskee syksyllä 1943 käytyjä salaisia keskusteluja. s.a. Kansio 45. RR/KA.

Risto Rytin muistiot. s.a. Kansio 45. RR/KA.

Presidentti Rytin puhe. s.a. Kansio 36. RR/KA.

Luettelo Risto Rytin lausunnoista 16.11.1945–2.2. 1946. s.a. Kansio 45. RR/KA.

Hornborgin komitea. Jäljennös presidentti Rytin kirjeestä komitealle. 11.4.1945. Kansio 45. RR/KA.

Hornborgin komitea. Jäljennös presidentti Rytin kirjeestä komitealle. 23.5.1945. Kansio 45. RR/KA.

Risto Rytin muistio I. 25.8.1945. Kansio 45. RR/KA.

Risto Rytin muistion liitteet I-XIV. s.a. Kansio 45. RR/KA.

Kauppaneuvos Juho Kuosmanen

Helsinki 21.12.1947

H. V!

Huomaan päivän lehdestä, että täytät tänään 60 vuotta.

Aikaisemmin tätä rajapyykkiä ja sen sivuuttamista pidettiin vanhuuden lopullisena alkuna ja tehokkaan työkauden päättymisenä. Sen saavutettuaan herran tavallisesti, varsinkin kuluttavalla liikealalla, hellittivät otteensa, siirtyivät hallintoneuvostoihin, istuivat klubeissaan ja kävelivät espiksellä kuulemassa juoruja ja uusia vitsejä, pelasivat iltaisin skruuvia ja joivat tavanmukaiset totinsa ja kroginsa, toistaen 100 kertaa kuullut juttunsa ja sukkeluutensa. He esiintyivät arvohenkilöiden hautajaisissa kantajina ja muistopuheiden pitäjinä, itsenäisyyspäivien juhlallisuuksien tärkeinä ja tervetulleina vieraina, yhdistysten ja seurojen juhlissa kunniajäsenenä ja kunniavieraina, yksityisissä kutsuissa ja merkkipäivien vietoissa setinä ja auttajina. Aina he olivat tärkeissä tilaisuuksissa verhoutuneina ikänsä antaman arvokkuuden sekä antoisan elämäntyönsä ja saavutustensa loistavaan verhoon. Ansioiden suuruus ja paino oli nähtävissä rinnassa riippuvien ansio-, kunnia-, muisto ja ritarimerkkien määrästä ja laadusta.

Tämä tyyppi on hävinnyt tai häviämässä. Ajat ja käsitykset ovat muuttuneet.

60 vuotta ei ole enää mikään aktiivisen elämän loppupiste, jonka jälkeen juttu aina aloitettiin: ”muistatkos vielä kun...” Nykyään 60 vuotta tavallisesti vasta aloittaa elämän hedelmällisimmän kauden. Vaikeudet ovat silloin tavallisesti toimeliaalla ja solidilla henkilöllä takanapäin, suuret kokemukset antavat otteille ja työlle varmuutta, turhat illusiot ja turhautumat ovat hävinneet, seisotaan realiteettien kovalla pohjalla, näköpiiri on laajentunut, rajoittuneisuus ja pikkumaisuus ovat kuluneet pois, laajemmat ja arvokkaammat sekä yleiseen etuun soveltuvat toiminnan suuntaviivat ovat kehittyneet aikaisemmin määräävänä olleen ahtaan itsekkyyden tilalle ja kasvavalle sukupolvelle voidaan siirtää paljon arvokkaampia kokemuksia ja suuntamerkkejä kuin ennen. Terveystieteiden parantumisen johdosta ihmiset lisäksi elävät ja säilyttävät toimintakykynsä ja henkisen vitaliteettinsa paljon kauemmin kuin ennen.

Uskon ja toivon Sinun 60-vuotispäivänäsi tuntevan olevasi juuri tällaisessa kehitysvaiheessa ja tällaisessa henkisessä vireessä. Inhimillisesti katsoen, Sinulla, joka aina olet viettänyt säännöllistä elämää, hyvinkin pitäisi olla edessäsi 10–15 sisältörikasta ja paljon tyydytystä tuottavaa työvuotta ennen kuin vetäydyt viisaaseen vanhuuden lepoon. Ja nämä vuodet voivat hyvinkin muodostua suurimmaksi panokseksi Suomen vapaan kansan, tasapainoisen yhteiskunnan ja riippumattoman valtion hyväksi.

Onnittelten Sinua merkkipäiväsi johdosta ja toivotan Sinulle kaikkea menestystä ja sisäistä tyydytystä vastaisissa toimituksissa. Kiitän sydämellisesti minua kohtaan aina osoittamastasi ystävällisyydestä. Lähetä kunnioittavat tervehdykseni rouvallesi ja perheellesi.

tuus

Risto Ryti

Teksti on julkaistu teoksessa: Marko Paavilainen, Karjalasta kaukomaille. Valtameri Osakeyhtiön ja sen edeltäjien vaiheet 1913–1998. Otava 1998.

Risto Rytin kirjoittamat kirjeet ja kirjekonseptit 1945–1951

<u>Vastaanottaja</u>	<u>Aika</u>	<u>Sijainti</u>
Hornborn, Eirik	23.5.1945	VAY4074. RR/KA.
Eduskunnan pankkivaltuusmiehet	19.6.1945	Kansio 26. RR/KA.
Ståhlberg, K. J.	1945	Kansio 109. KJS/KA
Kuosmanen, Juho	21.12.1947	Kansio 5. RR/KA.
Kivialho, K.	4.5.1948	Kansio 3. RRA/SP.
Suviranta, Bruno	20.6.1948	Kotelo 4. BS/KA
Kivialho, K.	13.10.1948	Kansio 3. RRA/SP.
Procopé, Hjalmar J. F.	1948	Kansio 16. HP/KA
Suolahti, Eino	1.1.1949	Kansio 5. ESu/KA
Virkkunen, Paavo	2. 1949	Coll. 263:38. KK
Svenska Livförsäkringsanstalten		
Trygg	16.4.1949	Kansio 4. RR/KA.
Kivialho, K.	19.4.1949	Kansio 3. RRA/SP.
Suviranta, Bruno	6.6.1949	Kotelo 4. BS/KA
Juntunen, Liisa	30.7.1949	Kansio 2. RR/KA.
Suviranta, Bruno	11.10.1949	Kotelo 4. BS/KA
Fagerholm, K. A.	30.11.1949	VAY4071. RR/KA.
Jalanti, Tauno	29.12.1949	Kansio 5. RR/KA.
Juntunen, Liisa	1949	VAY4074. RR/KA.
Kallio, Kaisa	1949	Kansio 5. RR/KA.
Suviranta, Bruno	12.1.1950	Kotelo 4. BS/KA
Harris, Richmond	12.9.1950	Kansio 5. RR/KA.
Kivialho, K.	3.11.1950	Kansio 3. RRA/SP.
Kivialho, K.	10.11.1950	Kansio 3. RRA/SP.
Ståhlberg, K. J.	1950	Kansio 114. KJS/KA
Hornborn, Eirik	10.1.1951	Kansio 5. RR/KA.
Tulenheimo, Antti	1951	Kotelo 6. AT/KA
Tuomioja, Sakari (reunahuomautus T. Jalannilta tulleeeseen kirjeeseen)	1952	Kansio 4. RR/KA.
Suviranta, Bruno	14.3.1955	Kotelo 4. BS/KA
Suviranta, Bruno	26.9.1955	Kotelo 4. BS/KA

Risto Rytiä koskeva kirjallinen aineisto 1945–1946

Sotasyyllisyydenkäynnin asiakirjoja. Osat I-III. Helsinki, 1945–1946.

- Sotasyyllisyydenkäynnin asiakirjoja 2: Mistä miehiä syytetään. Otteita Rytin päiväkirjasta. Suomen marsalkan kuulustelupöytäkirja. - II: Syytetyt puolustautuvat. Presidentti Rytin, varatuomari Rangellin, professori Linkomiehen ja ministeri Ramsayn puolustuspuheet. - III: Tanner vastaa syytteeseen. Past. Kukkosen ja pankinjoht. Reinikan oikeusavustajien lausunnot. Prof. Kivimäen puolustuspuhe ja tiedoituksia Berliinistä

Demokraattinen lehtipalvelu. Sotasyyllisyysjuttu. Kansankulttuuri Oy. Helsinki 1946.

Risto Rytin kirjoittamat päiväämättömät kirjeet ja kirjekonseptit

Arvola, Paavo	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Baker, Noel	s.a.	Kansio 23. RR/KA.
Berner, Rolf	s.a.	Kansio 1. RR/KA.
Blücher, Wipert von	s.a.	VAY4074. RR/KA.
Canadian Government	s.a.	Kansio 23. RR/KA.
Dugan Dugan, Winston	s.a.	Kansio 23. RR/KA.
Erkko, Eljas	s.a.	VAY4074. RR/KA.
Finlands Bank	s.a. (3 kpl)	Kansio 6. RA/SP
Forchhammer, Verner	s.a.	VAY4074. RR/KA.
Gummesson, P. E.	s.a.	Kansio 23. RR/KA.
Hafström. Gerhard	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Hornborn, Eirik	s.a. (2 kpl)	Kansio 5. RR/KA.
Imperial Chemical Industry	s.a.	Kansio 23. RR/KA.
Kurviala, A.	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Mannerheim, C. G.	s.a.	
Meller-Sakomeljski, paroni	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
National City Company	s.a.	Kansio 4. RRA/SP.
Noel-Baker, Philip	s.a.	VAY4074. RR/KA.
Norman, Montagu	s.a. (2 kpl)	Kansio 14. RR/KA.
Norman, Montagu	s.a.	VAY4074. RR/KA.
Peter Dixon and Son Ltd.	s.a.	Kansio 23. RR/A
Pohjois-Pohjanmaan asevelipiiri	s.a.	Kansio 3. RR/KA.
Porvoon maalaiskunnan kansan- huoltolautakunta	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Robb, John	s.a.	Kansio 23. RR/KA.
Satakunnan Säätiö	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Satakuntalainen Osakunta	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Segerstråle, Lennart	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Suomen konsuli, Kanada	s.a.	VAY4074. RR/KA.
Suomen Pankin henkilökunta	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Suomen Pariisin lähetystö	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Suomen Washingtonin lähetystö	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Walden, Rudolf	s.a.	Kansio 4. RR/KA.
Warburgum (?)	s.a.	Kansio 5. RR/KA.
Virkkunen, Paavo	s.a.	VAY4074. RR/KA.
Wunk, Walteer	s.a.	Kansio 3. RRA/SP.

Risto Rytiä koskeva kirjallinen aineisto 1956–2013

K. A. Fagerholmin ilmoitus Risto Rytin kuolemasta 25.10.1956. Teoksessa Suomen presidentit puhuvat. Toim. Eero Saarenheimo. Otava, 1964. (Otavan äänilevysarja julkaistuna teksteinä.)

Risto Ryti Muistot, Helsingin Sanomat www.hs.fi/muistot/Risto+Ryti/a1364352986243

Edwin Linkomies, Risto Ryti. Valvoja 5/1956.

Yrjö Soini, Kuin Pietari hiilivalkealla. Sotasyllisyysasiain vaiheet 1944–1949. Otava, 1956.

L. A. Puntila, Risto Rytin valtiomiehen työ. Vapauden Akateemisen Liiton julkaisuja 1, 1956.

Risto Ryti. Muistokirja Suomen tasavallan viidennestä presidentistä. Otava, 1956.

Edwin Linkomies, Risto Ryti. Teoksessa Oma Maa. Porvoo, 1958.

Eino Rewell, Risto Rytin kirjakokoelma Eduskunnan kirjastossa. Bibliophilos. - 18, 3(1959), s. 53-55. (Eduskunnan kirjasto.)

Matti Kurjensaari, Risto Ryti. Teoksessa Presidenttikaskut: kaskuja ja tarinoita tasavallan kahdeksasta päämiehestä. Toim. Esko Lehmus & Harri Kaasalainen. Lehmus, 1961.

L. A. Puntila, Risto Ryti: myrskyajan presidentti. Teoksessa Suomen tasavallan presidentit. Toim. Matti Kuusi. WSOY, 1960.

Juhani Suomi, Risto Rytin valmistautuminen Suomen politiikan johtoon. Poliittisen historian laudaturtyö 1967. Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan kirjasto.

Juhani Suomi, Miksi Risto Rytin sai Victorian komentajamerkin. Suomen Kuvalehti 16.12.1967.

Yrjö Soini, Toinen näytös – entä kolmas? Sotasyllisyysasian myöhemmät vaiheet. Arvi Karisto Oy, 1968.

Kyösti Skyttä, Presidentin muotokuva I. Helsinki, 1969.

Aarni Krohn, Kuka on tuo mies. Valtiomiehen kirjoittamattomat muistelmat. Gummerus, 1971.

Kyösti Skyttä, Ei muuta kunniaa. Risto Rytin kujanjuoksu 1939–1945. Kirjayhtymä, 1971.

Jukka Tarkka, 13. Artikla. Suomen sotasyllisyyskysymys ja liittoutuneiden sotarikospolitiikka vuosina 1944–1946. Helsinki, 1977.

Markku Reimaa, Puun ja kuoren välissä. Rytin toinen hallitus (27.3.–20.12.1940) ulkopoliittisten vaihtoehtojen edessä. Otava, 1979.

Hannu Rautkallio, Sotasyllisyysnäytelmä. Savonlinna, 1981.

Anders Huldén, Risto Ryti, Dahlsbruk och bankiren Warburg. Hufvudstadsbladet 24.2.1985.

Annamaija Kataja, Maan isät. Gummerus, 1985.

Sakari Virkkunen, Ryti. Myrskyajan presidentti. Otava, 1985.

Risto Rytin puolustus. Toim. Kyösti Lallukka. Tietokalervo, 1989.

Juhani Suomi, Kohtalona yksinäisyys. Risto Rytin tie Suomen politiikan johtoon. Otava, 1989.

Juha Tarkka, A Governor for turbulent Times: Centenary of the Birth of Risto Ryti. Bank of Finland. Bulletin 2/1989.

Erkki Tuomioja, Risto Ryti - ei konna eikä sankari. Kanava 4/1989.

Tänään iltapäivällä 3.2.1989. Risto Ryti 100 vuotta. Nauhoite. Huittisten museo.

Sivustakatsojat sotasyllisyysoikeudenkäynnissä. Asta Heickelin ohjelma radiossa 24.3.1989. YLEn arkisto.

Petri Juuti, Miksi Ryti erosi? Historiatieteen laitoksen julkaisuja 14. Tampereen yliopisto, 1990.

Martti Turtola, Risto Ryti. Teoksessa Tasavallan presidentit. Osa 3, Sodan ja rauhan miehet 1940–1956. Toim. Raimo Väyrynen. Weilin+Göös, 1993.

Juha Tarkka, Pulavuodet ja Risto Rytin rahapolitiikka. Teoksessa Tuntematon Risto Ryti. Toim. Eeva-Liisa Aalto, Hannu Heikkilä ja Päiviö Tommila. Risto Ryti -seuran julkaisuja 1. Helsinki, 1993.

Jukka Tarkka, Risto Rytin kylmä tahto. Teoksessa Tuntematon Risto Ryti. Toim. Eeva-Liisa Aalto, Hannu Heikkilä ja Päiviö Tommila. Risto Ryti -seuran julkaisuja 1. Helsinki, 1993.

Martti Turtola, Risto Rytin nuoruus. Teoksessa Tuntematon Risto Ryti. Toim. Eeva-Liisa Aalto, Hannu Heikkilä ja Päiviö Tommila. Risto Ryti -seuran julkaisuja 1. Helsinki, 1993.

Annamaija Kataja, Itsenäisen Suomen presidentit. Gummerus, 1994.

Martti Turtola, Risto Ryti. Elämä isänmaan puolesta. Otava, 1994.

Sakari Virkkunen, Ryti: myrskyajan presidentti. Teoksessa Suomen presidentit. 2, Kallio, Ryti, Mannerheim. Otava, 1994.

Professori Niilo Ryti kertoo vanhemmistaan Gerda ja Risto Rytistä. Asta Heickelin ohjelmasarja radiossa.

- 20.2.1994 Pankkimiehen koti Kaivopuistossa. YLEn arkisto, Huittisten museo.
- 2.4.1994 Miten pankkimies harrasti maanviljelyä solmio kaulassa ja olkihattu päässä. YLEn arkisto, Huittisten museo.

- 4.4.1994 Presidentin poika asetakissa. YLEn arkisto, Huittisten museo.

Simo Jaatinen, Risto Ryti ja Huittinen. Teoksessa Risto Ryti ja demokratian rajat. Toim. Hannu Heikkilä Risto Ryti -seuran julkaisuja 2. Helsinki, 1995.

Pekka Suvanto, Risto Ryti liberaali vai konservatiivi. Teoksessa Risto Ryti ja demokratian rajat. Toim. Hannu Heikkilä Risto Ryti -seuran julkaisuja 2. Helsinki, 1995.

Vesa Vares, Risto Ryti ja suomalainen konservatismi. Teoksessa Risto Ryti ja demokratian rajat. Toim. Hannu Heikkilä Risto Ryti -seuran julkaisuja 2. Helsinki, 1995.

Toivo Nygård, Risto Ryti ja suomalainen äärioikeisto. Teoksessa Risto Ryti ja demokratian rajat. Toim. Hannu Heikkilä Risto Ryti -seuran julkaisuja 2. Helsinki, 1995.

Hannu Heikkilä, Talousmies eduskunnassa. Teoksessa Risto Ryti ja demokratian rajat. Toim. Hannu Heikkilä Risto Ryti -seuran julkaisuja 2. Helsinki, 1995.

Ilkka Saraviita, ”Ribbentrop-sopimuksen oikeudellista arviointia. Teoksessa Risto Ryti ja demokratian rajat. Toim. Hannu Heikkilä Risto Ryti -seuran julkaisuja 2. Helsinki, 1995.

Vesa Vares, Ryti ja toinen todellisuus. Kanava 1/1995.

Risto Lindstedt, Yksinäinen mies: yksin jäänyt kansa. Suomen Kuvalehti 20/1996.

Göran Stjernschantz, I skuggan av S:t Petersburg: essäer om vägsäl i Finlands nyare historia. Söderström, 1996.

Martti Turtola, Risto Ryti (1889–1956) Vaikeimman ajan presidentti. Teoksessa Kansallisgalleria: Suuret suomalaiset: Nuori tasavalta (1920 - 1945). toim. Allan Tiitta. Weilin+Göös, 1996.

Isänmaan vangit. Toim. Aarne Långfors. Otava, 1997.

Ohto Manninen, Stalinin päämäärät 1939–1945 ja Risto Ryti. Teoksessa Ryti, Stalin ja Linkomies. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 3. Helsinki, 1997.

Jukka Tarkka, Sotasyyllisyysoikeudenkäynti (historian)tutkijan näkökulmasta. Teoksessa Isänmaan vangit. Toim. Aarne Långfors. Keuruu, 1997.

Kaija Valkonen ja Elina Koivunen, Suurin on rakkaus. WSOY, 1997.

Eino Leino, Vanajanlinna. Karisto, 1998.

Marko Paavilainen, Karjalasta kaukomaille. Valtameri Osakeyhtiön ja sen edeltäjien vaiheet 1913–1998. Otava 1998.

J. W. Rangell Tuntematon pääministeri. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 4. Helsinki, 1998.

Hanna-Liisa Ryti-Erkinheimo, Gerda Rytin elämäkerta I. WSOY, 1998.

Eijakristina Husso, Suomen presidenttien muistomerkit. Valtioneuvoston kanslia, 2000.

Antti Kuusterä, Alfred Kordelin yrittäjänä. Teoksessa Kohti Kultarantaa. Alfred Kordelinin elämän ja kuoleman arvoituksia. Toim. Esko Koivusalo. Alfred Kordelinin säätiön julkaisuja 1. Risto Ryti -seuran julkaisuja 5. Vammala 2000.

Martti Turtola, Ryti, Risto (1889–1956). Suomen Kansallisbiografia erkköjulkaisu. Julkaistu 7.6.2000, päivitetty 30.10.2007.

Lauri Haataja, Presidenttikirja. Ajatus, 2001.

Kauko Kämäräinen, Intohimon ihmisiä: jälkiä historiassa ja käsialassa. Kääntöpuoli, 2001.

Markku Jokisipilä: Ajopuuväittely jatkunut pian 60 vuotta. Jatkosodan synty suomalaisen menneisyyden kipupisteenä. Aliokirjoitus Turun Sanomissa 21.6.2001.

Henrik Meinander, 60 vuotta ajopuukeskustelua. Teoksessa Sota ja tuomio. Kirjoituksia välirauhasta, jatkosodasta ja sotasyllisyydestä. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 6. Helsinki, 2002.

Ohto Manninen, Suomi Neuvostoliiton politiikassa 1940–1941. Teoksessa Sota ja tuomio. Kirjoituksia välirauhasta, jatkosodasta ja sotasyllisyydestä. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 6. Helsinki, 2002.

Jukka Tarkka, Tuomio, syyllisyys ja kunnia. Teoksessa Sota ja tuomio. Kirjoituksia välirauhasta, jatkosodasta ja sotasyllisyydestä. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 6. Helsinki, 2002.

Ari Uino, Ryti, Linkomies ja vaikea aika. Teoksessa Sota ja tuomio. Kirjoituksia välirauhasta, jatkosodasta ja sotasyllisyydestä. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 6. Helsinki, 2002.

Joni Tiihonen, ”Presidentin linna”. Risto Ryti Helsingin keskusvankilassa. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu 3/2002. Vankeinhoidon koulutuskeskus, 2002.

Seikko Eskola, Miten kuva Risto Rytistä on muuttunut. Teoksessa Risto Rytin jälkimaine. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 7. Helsinki, 2003. (Julkaisu digitaalisena)

Inkeri Kilpinen, Näin syntyi Risto Ryti -seura. Teoksessa Risto Rytin jälkimaine. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 7. Helsinki, 2003.

Antti Kuusterä, Risto Ryti talousmiehenä. Teoksessa Risto Rytin jälkimaine. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 7. Helsinki, 2003. (Julkaisu digitaalisena)

Hanna-Liisa Ryti-Erkinheimo, Risto ja Gerda Ryti. Teoksessa Risto Rytin jälkimmäinen. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 7. Helsinki, 2003. (Julkaisu digitaalisena)

Päiviö Tommila, Miten Risto Ryti -seura on toiminut. Teoksessa Risto Rytin jälkimmäinen. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 7. Helsinki, 2003.

Markku Jokisipilä, Aseveljiä vai liittolaisia? Suomi, Hitlerin Saksan liittosopimusvaatimukset ja Ryti-Ribbentrop-sopimus. SKS, 2004.

Erkki Maasalo, Sir Henrik saa tehtävän. Henrik Ramsayn ulkoministerikausi 1943–1944. Fenix-kustannus, 2004.

Pertti Rajala, Suomalaisia presidenttejä. Kehitysvammaliitto, 2004.

Markku Jokisipilä, Päätikö Ryti yksin. Teoksessa Risto Rytin lähipiiri. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 8. Helsinki, 2005.

Erkki Maasalo, Sir Henrik ja Sir Risto. Teoksessa Risto Rytin lähipiiri. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 8. Helsinki, 2005.

Ohto Manninen, Talvisodan jatkosota – erillissota – erillisrauha. Teoksessa Risto Rytin lähipiiri. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 8. Helsinki, 2005.

Jukka Tarkka, Rytismin ritari L. A. Puntila. Teoksessa Risto Rytin lähipiiri. Toim. Jukka-Pekka Pietiäinen. Risto Ryti -seuran julkaisuja 8. Helsinki, 2005.

Risto Niku, Kahdeksan tuomittua miestä: sotasyllisten vankilavuodet. Edita, 2005.

Mervyn King, Risto Ryti ja Englannin keskuspankki. Kanava 6/2006.

”Käymme omaa erillistä sotaamme”. Risto Rytin päiväkirjat 1940–1944. Toim. Ohto Manninen & Kauko Rumpunen. Edita 2006.

Sotasyllisyyden asiakirjat. Toim. Hannu Rautkallio. EC-Kirjat 2006.

Markus Nummi, Balladi tuomitusta presidentistä. Alfred Kordelinin säätiön julkaisuja 2. Risto Ryti -seuran julkaisuja 9. Vammala 2007.

Keijo K. Kulha, Rytin luottomies Jukka Rangell (1894–1982). 2012.

Risto Rytin patsas sai kunnioittavaa ihailua 14. toukokuuta 2009. Satakunnan Kansa. Viitattu 16.5.2012.

Keijo K. Kulha, Rytin luottomies Jukka Rangell (1894–1982). 2012.

Risto Ryti. Sota-ajan muistelmat 1939–1944. Risto Rytin käsikirjoituksen pohjalta toimittanut Hannu Rautkallio. Paasilinna 2012.

Henrik Meinander, Risto Ryti: Luonne, konteksti ja sattuma. Presidentti johtaa: suomalaisen valtiojohtamisen pitkä linja. Toim. Seppo Tiihonen, Maritta Pohls, Juha Korppi-Tommola. Siltala, 2013.

Pertti Rajala, Tahtoa, taitoa ja sisua: suomalaisten merkkihenkilöiden elämäntarinoita. Avain, cop. 2013.

Pekka Visuri, Mannerheimin ja Rytin vaikeat valinnat: Suomen johdon ratkaisut jatkosodan käännekohtassa. Docendo, 2013.

Juha Kolumäki, Jakautunutta vapaamielisyyttä Kansallisen Edistyspuolueen sisäiset ristiriidat ja Kivimäen hallitus 1934-1936. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö Historian Pro gradu - tutkielma Tampere 2013.